

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Alice Machyánová

**Zvukové a zvukově obrazové dokumenty v Městské knihovně
v Praze**

Audio and audiovisual documents in the Municipal Library of Prague

Praha 2013

Vedoucí práce: PhDr. Marcela Buřilová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce PhDr. Marcele Buřilové za podporu, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při realizaci této práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Janě Navrátilové, Mgr. Marii Valtrové, Mgr. Janě Krpatové a dalším kolegyním a kolegům z Městské knihovny v Praze.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 4. prosince 2013

.....
Alice Machyánová

Abstrakt

Cílem této práce je přiblížit fond zvukových a zvukově obrazových dokumentů v Městské knihovně v Praze (dále MKP). V první kapitole jsou uvedeny legislativní dokumenty, které se bezprostředně vztahují k problematice půjčování uvedených materiálů. V další kapitole jsou představeny zvukové a zvukově obrazové dokumenty a zmíněna historie jejich vzniku. Třetí, stěžejní kapitola se věnuje zmíněným dokumentům ve fondu MKP, včetně popisu knihovnických procesů (akvizice, katalogizace) a možnosti vyhledávání na webu i on-line. Popsány jsou také některé speciální projekty MKP (výměnné soubory, digitalizace gramofonových desek). V závěru je posouzen význam speciálních oddělení ve veřejné knihovně.

Klíčová slova: Městská knihovna v Praze, veřejné knihovny, hudební knihovny, zvukové dokumenty, zvukově obrazové dokumenty, legislativa, půjčování

Abstract

The aim of this thesis is to present the collection of audio and audiovisual documents in the Municipal Library of Prague (further MLP). In the first chapter there are cited legislative documents which are directly related to the issue of lending of the mentioned materials. The next chapter presents audio and audiovisual documents and their history. The third chapter, which is the main one, deals with mentioned documents in the MLP; library processes (acquisition of documents, cataloguing) and possibilities of searching them on web or on-line are described there too. In addition, some special projects of the MLP (circulating collections, digitizing of gramophone records) are described there too. In conclusion, importance of special departments in public libraries is evaluated.

Keywords: Municipal Library of Prague, public libraries, music libraries, audio documents, audiovisual documents, legislation, lending

Obsah

1. Úvod	9
2. Legislativa	11
2.1 Knihovní zákon	12
2.2 Autorský zákon	13
2.3 Mezinárodní dokumenty	15
2.3.1 <i>Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 1994</i>	15
2.3.2 <i>Zpráva o Zelené knize o roli knihoven v moderním světě</i>	16
2.3.3 <i>Kodaňská deklarace</i>	17
2.3.4 <i>Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě</i>	17
3. Zvukové a audiovizuální dokumenty	19
3.1 Gramofonové desky	19
3.1.1 <i>Historie gramofonových desek</i>	19
3.2 Magnetofonové kazety	20
3.2.1 <i>Historie magnetofonových kazet</i>	20
3.3 Kompaktní disky	21
3.3.1 <i>Historie kompaktních disků</i>	22
3.4 DVD	22
3.4.1 <i>Historie DVD</i>	23
4. Zvukové a zvukově obrazové dokumenty v Městské knihovně v Praze	24
4.1 Hudební úsek MKP	25
4.2 Zvukové dokumenty v MKP	25
4.2.1 <i>Gramofonové desky v MKP</i>	25
4.2.2 <i>Digitalizace gramofonových desek</i>	28
4.2.3 <i>Magnetofonové kazety v MKP</i>	30
4.2.4 <i>Kompaktní disky v MKP</i>	31
4.2.5 <i>Výměnné soubory</i>	32
4.3 Akvizice zvukových dokumentů	33
4.3.1 <i>Povinný výtisk</i>	34
4.3.2 <i>Nákup</i>	35
4.3.3 <i>Dary</i>	36

4.4 Zpracování a expedice zvukových dokumentů	37
4.4.1 Zpracování	37
4.4.2 Knihovnická úprava	38
4.4.3 Katalogizace	38
4.4.4 Expedice	39
4.5 Vyhledávání a půjčování zvukových dokumentů	40
4.6 Audiovizuální dokumenty v Hudebním úseku MKP	43
4.6.1 Akvizice a zpracování DVD	44
4.6.2 Vyhledávání a půjčování DVD	45
4.7 Divadelní a filmový úsek MKP	46
4.8 Audiovizuální dokumenty v Divadelním a filmovém úseku MKP	47
4.8.1 Akvizice a zpracování DVD	48
4.8.2 Vyhledávání a půjčování DVD	49
5. Závěr	51
Seznam použité literatury	53
Seznam vyzobrazení	59
Seznam příloh	59

Seznam zkratk

AV	Audiovizuální
BD	Blu-ray disc
CD	Compact disc
DILIA	Divadelní, literární, audiovizuální agentura
DVD	Digital versatile disc
EAN	European Article Number
EP	Evropský parlament
FAIFE	Committee on Freedom Access to Information and Freedom of Expression
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions
ISBN	International Standard Book Number
ISSN	International Standard Serial Number
KŘ	Knihovní řád
KZ	Kazeta [magnetofonová]
LP	Long play [dlouhohrající deska]
MKP	Městská knihovna v Praze
OPAC	Online public access catalog
OSA	Ochranný svaz autorský
PCM	Pulzně kódovaná modulace
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy
ÚK	Ústřední knihovna
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Předmluva

Tato bakalářská práce se zabývá zvukovými a zvukově obrazovými dokumenty v Městské knihovně v Praze. Důvodem, proč jsem si vybrala právě toto téma, je jak zájem o uvedenou část fondu ve speciálních odděleních MKP, tak dvacetiletá praxe, a to jednak v Hudebním úseku, jednak v oddělení akvizice a katalogizace zvukových a audiovizuálních nosičů. Právě vlastní zkušenosti jsem chtěla ve své absolventské práci zúročit.

Všechny okruhy, které byly uvedeny v anotaci k zadané bakalářské práci, jsou podrobně zpracovány. Text je doplněn několika tabulkami se statistickými údaji, dokumentárními fotografiemi a přílohami. Zdroje, ze kterých jsem čerpala informace, jsou citovány podle platné normy ČSN ISO 690: 2011 a uvedeny v abecedním pořadí v seznamu použité literatury na konci práce.

Formální úprava odpovídá metodickým pokynům uvedeným na webových stránkách Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Vlastní text bakalářské práce („Úvod“ až „Závěr“) obsahuje 88 390 znaků, tj. 49 normostran.

1 ÚVOD

Veřejné knihovny neztratily na významu ani v současnosti, kdy jsou informace díky rychlému rozvoji moderních technologií dostupnější než kdykoliv dříve. Zároveň je třeba připustit, že proto, aby si své postavení udržely také v dnešní - tzv. informační - společnosti, musí vynakládat větší úsilí a vynalézavost. Jen tak bude o jejich služby i nadále dostatečný zájem.

Dávno už neplatí, že se do knihovny chodí půjčovat jenom knihy. Tak, jak se začaly objevovat nové druhy dokumentů, začala se postupně měnit i skladba knihovních fondů. V 60. letech minulého století vznikaly v knihovnách první fonotéky. Pozadu nezůstala ani Městská knihovna v Praze (dále tako jako MKP), která v roce 1968 rozšířila svůj fond o první gramofonové desky. Později přibyly magnetofonové kazety a posléze i kompaktní disky, mp3 i DVD a Blu-ray disky.

V Městské knihovně v Praze pracuji už 20 let. Původně jsem byla přijata na pozici knihovnice v tehdejší Knihovně Bedřicha Smetany (od roku 1998 Hudební úsek MKP), nejstarší české veřejné hudební knihovně. Před necelými pěti lety jsem přešla do oddělení nákupu a zpracování zvukových nosičů. Díky tomu jsem získala na problematiku nahrávek v knihovně ucelenější pohled. Zájem o toto téma mě přivedl na myšlenku zpracovat ho ve své bakalářské práci.

První kapitola se zabývá legislativou. Ke zvukovým a zejména zvukově obrazovým dokumentům přistupují zákony jinak, než je tomu v případě knih a periodik, a bezprostředně tak ovlivňují jejich zpřístupňování uživatelům knihoven. Nebylo proto možné alespoň krátce se této otázce nevěnovat.

Podstatná část této práce se zabývá zvukovými nosiči v Městské knihovně v Praze, a to jak jejich jednotlivými druhy, tak procesy souvisejícími s „*cestou nahrávky od nákupu ke čtenáři*“. Právě tady jsem jednak mohla zúročit své zkušenosti, které jsem v MKP získala, jednak si sama lépe uvědomit změny (nové druhy nosičů, přechod na automatizovaný knihovní systém, změna výpůjčních podmínek aj.), které v knihovně proběhly.

Jako velmi přínosný a pro další knihovny podnětný se mi jeví projekt digitalizace gramofonových desek, který v MKP probíhá. Bude zajímavé sledovat, jaký ohlas vyvolá zpřístupnění digitalizovaných nahrávek u návštěvníků knihovny.

V další části se kapitola věnuje audiovizuálním dokumentům, a to jak v Divadelním a filmové úseku MKP, tak v Hudebním úseku. Za povšimnutí stojí naprosto odlišné možnosti jejich půjčování.

V závěrečné části bakalářské práce je zhodnocen význam specializovaných oddělení ve veřejných knihovnách, a to jak pro uživatele knihovny, tak pro knihovny samotné.

Při psaní bakalářské práce jsem čerpala jednak ze zdrojů veřejně dostupných, jednak jsem využila možnost konzultovat některé otázky s kolegyněmi a kolegy z MKP.

Některé výrazy jsou v textu užívány synonymně. Jedná se o tyto případy: uživatel – čtenář, gramofonová desky – gramodeska – vinylová deska – deska – LP, magnetofonová kazeta – kazeta.

Pro citování jsem použila metodu citování pomocí průběžných poznámek, neboť mi připadá nejpřehlednější.

2 LEGISLATIVA

Veřejné knihovny, jak už samo jejich označení napovídá, jsou instituce přístupné širokému okruhu zájemců. V současnosti svým uživatelům nabízejí k zapůjčení kromě knih i další materiály, zejména noviny, časopisy a zvukové nosiče, a to obvykle nejen k prezenčnímu, ale i k absenčnímu studiu. Tato skutečnost však vede k jistému střetu zájmů. Na jedné straně stojí všeobecně proklamované právo na přístup k informacím, na straně druhé oprávněné autorské zájmy. Aby knihovny mohly sloužit svému účelu v nejvyšší možné míře, je třeba nastavit pravidla přijatelná, resp. ještě přijatelná pro obě strany.

Hlavními dokumenty, které na národní úrovni jednak upravují a zaštiťují provozování knihovnických služeb, jednak hájí zájmy tvůrců, jsou Knihovní zákon a Autorský zákon. K mezinárodním dokumentům, které se dané problematice věnují, patří v první řadě směrnice Evropské unie, a to Směrnice Rady 92/100/EEC ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem, a Směrnice 2001/29/EC Evropského parlamentu a Rady z 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Uvedenou otázkou se zabývají také Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 1994¹, Kodaňská deklarace, Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě či Vídeňská deklarace.²

---

¹ DEMIANOVÁ, Marcela. *Půjčování zvukových a audiovizuálních dokumentů v členských státech EU a v České republice*. Praha, 2006, Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. s. 9-13

² NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Mezinárodní doporučení. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=04_mezinarodni_doporuceni.htm&PHPSESSID=7951d30c3afec5e44f8be4dd2f724e24

2.1 Knihovní zákon

Knihovní zákon je charakterizován jako „*zákon upravující existenci, podmínky a funkce jednoho nebo více typů knihoven anebo jejich služeb.*“³ Poprvé se s ním můžeme setkat již v polovině 19. století, v době, kdy se začalo knihovnictví více rozvíjet v souvislosti s tím, jak přibývalo knihoven přístupných nejen určitému omezenému okruhu jejich uživatelů, ale i těch, které nabízely své služby všem občanům.

Na území Rakouska-Uherska se v roce 1896 o vydání říšského knihovního zákona bezúspěšně pokoušel Österreichischer Verein für Bibliothekswesen, knihovnický spolek, jehož členy byli i čeští knihovníci. Přes usilovnou snahu se nepodařil prosadit ani návrh zemského knihovního zákona na počátku 20. století. První knihovní zákon, tj. zákon č. 430/1919 Sb., který se týkal českých a slovenských knihoven, byl přijat až po vzniku samostatného Československa, a to 22. července 1919. Měl formu nařizovací; „*zřizování a udržování knihoven obcemi bylo povinné, příkladně bylo postaráno o národnostní menšiny; pamatováno bylo na kvalitní obsah knihovních fondů (20 % naučné literatury). Bylo umožněno zřizování poboček, čítáren, půjčoven pro mládež, hudebních oddělení. Půjčováním přenosných knihoven byl vytvořen zárodek budoucí meziknihovní výpůjční služby a zřizováním ústředních knihoven pak metodické pomoci velkých knihoven malým.*“⁴

Druhý knihovní zákon, zákon č. 53/1959 Sb., vznikl o čtyřicet let později za zcela jiných okolností než zákon první, čemuž odpovídá důraz na to, aby „*činnost [knihoven] svým ideovým obsahem odpovídala potřebám socialistické společnosti.*“⁵

Nyní je v platnosti třetí knihovní zákon č. 257/2001 Sb., který nabyl účinnosti 1. ledna 2002. To, že k neodmyslitelným funkcím veřejných knihovnických a informačních služeb patří zpřístupňování knihovních dokumentů, mezi něž se řadí i dokumenty

---

³ ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Knihovní zákon. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/3IIDTX68UDV5NALCYX4IBHXIIDUR23CL3UAN1T3SMAS4JQIC79-64399?func=full-set-set&set_number=007088&set_entry=000002&format=999

⁴ BURGETOVÁ, Jarmila. K 90. výročí prvního knihovnického zákona. *Knihovna plus* [online]. 2009, č. 2 [cit. 2013-06-24]. ISSN 1801-5948. Dostupný z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/burget.htm>

⁵ ČESKO. Zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon) [online]. [cit. 2013-06-24]. Dostupný z <http://www.psp.cz/eknih/1954ns/stenprot/033schuz/prilohy/priloh24.htm>

zvukové a zvukově obrazové, dokládá § 4. V odst. 6 téhož paragrafu je pak výslovně uvedeno, že „*Provozovatel knihovny je povinen zajistit rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a dalším službám poskytovaným knihovnou*“⁶, což je zcela v souladu s všeobecně platným právem občanů k svobodnému přístupu k informacím.

2.2 Autorský zákon

V České republice je autorské právo řešeno tzv. autorským zákonem. V České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy (TDKIV) je termín „*autorský zákon*“ vykládán jako „*zákon upravující práva autora k jeho dílu, související práva (např. právo výkonného umělce, výrobce zvukového záznamu, nakladatele apod.), právo pořizovatele databáze na ochranu a kolektivní správu těchto práv.*“⁷

Nárok nositelů práv k duševnímu vlastnictví na spravedlivou odměnu i na svobodnou volbu rozhodnutí, jak se svým dílem naložit, je naprosto pochopitelný a nezpochybnitelný. Na druhou stranu ani touha veřejnosti mít neomezený přístup k informacím všeho druhu se nejeví jako cosi překvapivého. Není ovšem snadné vytvořit rovnováhu mezi oběma víceméně protichůdnými zájmy, které se v České republice nejzřetelněji projevují v oblasti těch knihovnických služeb, jež se týkají půjčování zvukových a audiovizuálních dokumentů. Zatímco půjčovat knihy a ostatní tištěné dokumenty lze vzápětí po jejich nabytí knihovnou, situace v oblasti nahrávek tak příznivá není.

Zákon č. 121/2000 Sb. je v pořadí pátým autorským zákonem uplatňovaným na našem území. Předcházely mu zákony č. 197/1895 ř. z. (říšský zákon), č. 218/1926 Sb., č. 115/1953 Sb. a č. 35/1965 Sb., který byl poprvé novelizován až v roce 1990. Zákon č.

---

⁶ČESKO. Zákon č. 257/2001 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001. Dostupný také z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm

⁷HAUZNEROVÁ, Zdena. Autorský zákon. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/5HKMKMPK6IPRMYLMMQSDRXBA3H1TH5LHM6HIQAI74FB2SGPJFY-06586?func=full-set-set&set_number=072393&set_entry=000001&format=999

121/2000 Sb. „představuje komplexní úpravu autorského práva a práv s autorským právem souvisejícím. Nově byla do autorského zákona zařazena úprava kolektivní správy ... Jejím účelem je podle zákona kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana autorských práv a majetkových práv souvisejících s právem autorským a umožnění zpřístupňování těchto předmětů veřejnosti.“⁸ V praxi to pro knihovny znamená, že zvukové a zvukově obrazové dokumenty jsou jejím uživatelům zpřístupněny jen v takovém rozsahu, jaký umožňuje výsledek vyjednávání mezi Národní knihovnou ČR, která zastupuje knihovny systému knihoven, a kolektivními správci autorských práv, jimiž jsou OSA (Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním), DILIA (divadelní, literární, audiovizuální agentura) a INTERGRAM (Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů).

Prozatím poslední kolektivní licenční smlouva byla po mnohaměsíčním vyjednávání uzavřena 2. ledna 2004. Oproti předcházející dohodě, která platila od roku 1994, se - přes logické námitky knihoven na požadavky vznesené kolektivními správci včetně Stanoviska Městské knihovny v Praze - podmínky půjčování zvukových nosičů zpřísnily tak, že se dostupnost nahrávek zhoršila. Požadavky kolektivních správců byly zdůvodňovány potřebou zabránit porušování autorských práv, zejména nelegálnímu kopírování nahrávek, čemuž údajně absenční půjčování výrazně napomáhá. Konečným výsledkem jednání bylo navýšení paušální platby za půjčování nahrávek a umožnění absenčního půjčování, ale jen pod podmínkou, že bude dodržována ochranná lhůta, která byla prodloužena z původních tří na devět měsíců od nabytí titulu knihovnou, „ledaže je nade vší pochybnost prokazatelné, že zvukový záznam byl vydán před více než 9 měsíci. V pochybnostech smí knihovna zahájit půjčování v říjnu roku následujícího po roce, který je uveden u značky Š nebo (P) vydavatele.“⁹ Audiovizuální dokumenty předmětem této licenční smlouvy nejsou vůbec.

---

⁸ BÁRTEK, Matěj. *Kolektivní správa autorských práv k hudebním dílům: historie a současnost*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/76698/pravf_m/Diplomka- Matej_Bartek.txt

⁹ RICHTER, Vít. Nové podmínky pro půjčování zvukových záznamů v knihovnách. *Čtenář*. 2004, **56**(2), s. 49-52. ISSN 0011-2321. Dostupné taky z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/ZvukPujcPodm.htm

„Autorský zákon by neměl chránit pouze autory, musí také vytvářet podmínky pro užití autorských děl, protože autorská díla nevznikají z ničeho, ale na základě poznávání skutečnosti, které umožňují jiná, starší autorská díla. Pokud by nemohlo docházet k užití autorských děl ke vzdělávání občanů, k vytváření jejich pohledu na svět a společnost, pak hrozí celé společnosti ne přímo negramotnost, ale do jisté míry kulturní úpadek.“¹⁰

2.3 Mezinárodní dokumenty

Vedle dvou základních zákonů na národní úrovni, Knihovního zákona a Autorského zákona, jejichž dodržování je pro knihovny závazné, se úloze knihoven věnuje také celá řada mezinárodních dokumentů. Některé z nich jsou zmíněny dále v textu.

2.3.1 Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 1994

„Veřejná knihovna je dynamickým a primárně veřejně přístupným místem, schopným aktivně reagovat na neustále se měnící informační potřeby.“¹¹

Z textu Manifestu IFLA/UNESCO je zřejmé, že význam knihoven ani v dnešní době neklesá, neboť i nadále zůstávají důležitým zdrojem informací. Tomu odpovídá skutečnost, že svým návštěvníkům nabízejí široké spektrum dokumentů, což je zcela v intencích Manifestu. Knihovny tak naplňují požadavek, aby fond obsahoval *„jak tradiční materiály, tak všechny odpovídající druhy moderních informačních médií a technologií. Základním požadavkem je vysoká kvalita fondů knihovny a jejich souvislost s místními potřebami. Fondy musí odrážet aktuální trendy a směry vývoje společnosti a být pamětí tvořivého úsilí lidstva.“¹²*

---

¹⁰ DEMIANOVÁ, Marcela. *Půjčování zvukových a audiovizuálních dokumentů*, s. 65

¹¹ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Manifest UNESCO o veřejných knihovnách 1994. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Manifest_UNESCO.htm

¹² Tamtéž

Z Manifestu vychází a odvolává se na něj „*Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky*“, ve kterém je výslovně uvedeno, že mezi funkce knihovny patří „*zajišťování přístupu ke všem kulturním formám prezentace reprodukčního umění.*“¹³ Pokud má být tento bod zmíněného Metodického pokynu splněn, není možné, aby bylo půjčování zvukových a audiovizuálních dokumentů nesmyslně omezováno, o což se opakovaně snaží kolektivní správci autorských práv.

2.3.2 Zpráva o Zelené knize o roli knihoven v moderním světě

Mezi základní materiály, které pojednávají o důležitosti knihoven i v současnosti, patří také zevrubná zpráva „*Úloha knihoven v moderní společnosti*“, kterou jako podklad pro podrobnější dokument nazvaný „*Zelená kniha o roli knihoven v současné společnosti*“ (Green Paper on the role of libraries in the modern world) zpracovala a 23. října 1998 Evropskému parlamentu (dále EP) přednesla Mirja Ryyänen, tehdejší poslankyně EP a v letech 1995-1999 členka Výboru pro kulturu, mládež, vzdělání a sdělovací prostředky.¹⁴

V textu části B, v kapitole „*III. Význam poznatků a přístup k nim*“ se lze dočíst, že „*jedinečnou funkcí knihoven je shromažďovat, pořádat, nabízet k využití a uchovávat veřejně přístupné dokumenty bez ohledu na formu (tištěný materiál, kazeta, CD ROM, síť) takovým způsobem, který, bude-li to třeba, umožní jejich vyhledání a předání uživateli.*“¹⁵ I zde je tak podpořen názor, že by měly být uživatelům knihoven volně dostupné všechny dokumenty, tedy rovněž zvukové a audiovizuální nosiče. Aby se tak

---

¹³ ČESKO. MINISTERSTVO KULTURY. Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky [online]. Praha: 31. 3. 2005 [cit. 2013-06-24]. Dostupný také z: <http://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/legislativa/metodicky-pokyn-ministerstva-kultury-k-vymezeni-standardu-verejnych>

¹⁴ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Zpráva o Zelené knize o roli knihoven v moderním světě. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Rezoluce_oroli.htm

¹⁵ Tamtéž

dělo, je ale třeba dořešit otázku copyrightu, jak se o tom v dokumentu píše v kapitole „VI. Copyright a knihovny“.

2.3.3 Kodaňská deklarace

V polovině října 1999 v dánském hlavním městě Kodani proběhlo setkání zástupců z 31 země Evropy. Cílem jejich jednání bylo zhodnotit význam veřejných knihoven pro současnou, tzv. informační společnost. Na závěr konference byla přijata deklarace, „*Copenhagen Declaration*“, jejíž obsah se dotýká jak funkcí, tak fungování veřejných knihoven. Mimo jiné je v prohlášení uvedeno, že „*veřejné knihovny mají strategickou příležitost ovlivnit růst kvality života a demokratických možností občanů informační společnosti tím, že zajišťují svobodný a rovnoprávný přístup k vysoce kvalitním informacím. ... Jsou důležitými nástroji zmírňování nerovnosti mezi informačně bohatými a informačně chudými občany Evropy.*“¹⁶ Z dalšího textu vyplývá, že k tomu, aby knihovny mohly svou roli dobře plnit, musí mít podporu ze strany národních vlád ohledně vytvoření odpovídající knihovnické legislativy. Na druhou stranu i knihovny by měly své služby přizpůsobit novým společenským potřebám.

2.3.4 Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě

Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (dále IFLA) je organizace, která se již ze své podstaty zabývá problematikou knihoven a knihovnictví. Rada IFLA vydala 19. srpna 2002 na mítinku konaném ve skotském Glasgowě prohlášení, „*The Glasgow declaration on libraries, information services and intellectual freedom*“, které se týká knihoven a jejich úlohy ve svobodném přístupu k informacím. V dokumentu, který připravil Výbor IFLA pro svobodný přístup k informacím a svobodu projevu (IFLA/FAIFE), je řečeno, že „*knihovny a informační pracoviště poskytují přístup k informacím, idejím a tvůrčím dílům na jakémkoli médiu a bez ohledu na hranice. ...*

---

¹⁶ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Kodaňská deklarace. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/KoDekl.htm

*Knihovny a informační pracoviště přispívají k vývoji a udržování intelektuální svobody a pomáhají chránit demokratické hodnoty a všeobecná občanská práva. V souvislosti s tím jsou zavázány poskytovat svým klientům neomezený přístup k odpovídajícím zdrojům a službám a klást odpor jakýmkoli formám cenzury.*¹⁷

Je zřejmé, že uvedená deklarace jednoznačně chápe knihovny jako instituce, které mají běžně zpřístupňovat veřejnosti všechny dokumenty bez omezení, která by jejich dostupnost znesnadňovala.

Na závěr lze uvést, že ostatní členské státy Evropské unie ve své legislativě uplatňují výjimky v užívání autorských děl pro činnost knihoven. Situace v České republice je odlišná, neboť současný autorský zákon natolik podporuje práva autorů, že „*podstatným způsobem narušuje citlivě balancovanou rovnováhu práv autorů a práv občanů na svobodný přístup k informacím.*“¹⁸

---

¹⁷ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2010-09-21 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/IFLAGlas.htm

¹⁸ RICHTER, Vít a Vincenc STREIT. K půjčování zvukových a zvukově obrazových dokumentů ve vybraných evropských knihovnách. *Národní knihovna*. 2003, **14**(2), s. 93-96. ISSN 0862-7487. Dostupné také z: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0302/0302093.html>

3 ZVUKOVÉ A ZVUKOVĚ OBRAZOVÉ DOKUMENTY

Zvukové a zvukově obrazové dokumenty jsou dnes už považovány za běžnou součást života. Do značné míry slouží stejně jako tradiční tištěné materiály. Tak jako dříve knihy, noviny a časopisy, tak nyní i nahrávky jak zvukové, tak zvukově obrazové, na základě svého obsahu plní funkci informační, vzdělávací či zábavní.

Zvukové dokumenty reprezentují gramofonové desky, magnetofonové kazety, kompaktní disky či CD MP3. V současnosti nejrozšířenějšími audiovizuálními dokumenty jsou DVD.

3.1 Gramofonové desky

Podle normativního výkladu, tak jak jej na základě normy ČSN ISO 5127-2003 uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (dále TDKIV), je gramofonová deska „*disk obvykle z plastu, na němž je zvuk zaznamenán ve formě spirálovité drážky a z něž je možné zpětné přehrání*“.¹⁹

3.1.1 Historie gramofonových desek

Gramofonové desky jsou nejstarší ze zvukových nosičů, se kterými se lze setkat i v současnosti. První gramodesky se zrodily na konci 19. století, ale nejstarší doložený pokus zaznamenat zvuk pochází již z jeho začátku, neboť v roce 1806 dosáhl Angličan Thomas Young, lékař a přírodovědec, jistého úspěchu. Youngovi se sice podařilo „*vytvořit obraz kmitů kovové ladičky na otáčejícím se válci pokrytém vrstvičkou vosku,*“²⁰ bohužel však ještě neexistoval způsob, jak záznam přehrát. Teprve převratný

---

¹⁹ CELBOVÁ, Ludmila. Gramofonová deska. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/BL8BKFXTG77RJ6S89GFAGDTI7R2I6XRF84P9ALYFGY22LUKEET-01613?func=full-set-set&set_number=123281&set_entry=000001&format=999

²⁰ GUŠTAR, Milan. Nejstarší nahrávky hudby. *His voice* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: http://www.hisvoice.cz/clanek_1311_nejstarsi-nahravky-hudby.html

vynález Thomase Alvy Edisona z roku 1877, přístroj nazvaný fonograf, umožňoval zvuk nejen zachytit, ale také si jej následně poslechnout. Vůbec první reprodukovatelnou nahrávkou se stalo Edisonovo „Haloooo“.²¹

O deset let později, roku 1887, Edisonův přístroj vylepšil Emile Berliner. Americký vynálezce německého původu nahradil váleček fonografu kruhovou deskou a stál tak u zrodu gramofonové desky. Zpočátku byly nahrávky nejen velmi krátké, ale i nekvalitní, což bránilo jejich většímu rozšíření ve společnosti. Teprve zlepšené zaznamenávání zvuku a prodloužení délky trvání reprodukce spolu se zdokonalením gramofonů vedlo k masovému prosazení se desek na trhu. „*Definitivním krokem k prosazení standardu ploché desky a uživatelského zatracení kovových válců bylo uvedení Victrolu, prvního gramofonu, který nejen že zvýšil kvalitu přehrávání, ale také jako první přístroj tohoto typu vůbec vypadal jako moderní kus nábytku, hodícího se do většiny obývacích místností tehdejší doby.*“²² Gramofon Victrola byl uveden na trh v roce 1906.

3.2 Magnetofonové kazety

Normativní výklad říká, že magnetická páska je „*páska, obvykle z plastu, jejíž povrch je pokryt magnetizovanou vrstvou umožňující záznam dat.*“²³

3.2.1 Historie magnetofonových kazet

Princip magnetofonového záznamu objevil na konci 19. století dánský inženýr Valdemar Poulsen. V roce 1898 si nechal patentovat tzv. telegrafon, první přístroj, který umožňoval magnetický záznam zvuku a jeho reprodukci. Zvuk se zaznamenával na ocelový drát. Teprve o 30 let později, v roce 1928 přišel s vynálezem magnetofonového pásku Fritz Pfleurer, který namísto ocelového drátu použil papírový

---

²¹ NEUBAUER, Tomáš. Historie vinylu 1850-1899. *Muzikus*, [online]. c 2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Historie-vinylu-1850-1899~29~zari~2003/>

²² NEUBAUER, Tomáš. Historie vinylu 1900-1919. *Muzikus*, [online]. c 2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Historie-vinylu-1900-1919~21~listopad~2003/>

²³ CELBOVÁ, Ludmila. Magnetická páska. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/TM391L77JYF5U7QNB5276NJ4G23D1ATS64QMEAM5EYDXH3VRRH-54073?func=full-set-set&set_number=124266&set_entry=000001&format=999

pásek pokrytý železným prachem. Následovala další vylepšení, až roku 1963 firma Philips představila nám běžně známou dvoustopou kazetu. V první polovině 60. let 20. století se na trhu objevily i první komerční magnetofony. V USA začaly od r. 1966 magnetofony patřit ke standartní výbavě automobilů.²⁴

Záznamy na magnetofonových kazetách nedosáhly úrovně gramofonových desek, ale měly a mají jiné přednosti, díky nimž si získaly přízeň posluchačů a které vedly k poklesu zájmu o gramodesky; délka nahrávky na kazetě může být i 90 minut, manipulace s nimi je snazší, menší jsou i nároky na úložný prostor. Navíc kompaktní přenosné přehrávače, tzv. walkmeny, které se v prodeji poprvé objevily v roce 1979, umožnily poslouchat kazety prakticky kdekoliv.

V Československu byly první magnetofonové kazety k dostání až v roce 1971. K jejich velkému rozšíření došlo ještě o několik let později, v r. 1978.²⁵

3.3 Kompaktní disky

TDKIV vykládá termín „kompaktní disk“ dvěma možnými způsoby. Podle širšího pojetí je CD „standartní optický disk o průměru 12 cm pro záznam digitálních informací založený na principu odrazu laserového paprsku od více či méně odrazivé vrstvy. Jedná se o obecné pojmenování pro celou třídu médií, zahrnující zvukové CD, video CD, photo CD, interaktivní CD a další.“ Druhý výklad říká, že „v užším pojetí se pod anglickým pojmem compact disc (CD) chápe zvukové CD (nosič digitálního zvukového záznamu).“²⁶

---

²⁴ ZIKA, Bohuslav Bob. Nahrávací studio do kapsy – technologie a užití dvoustopého záznamu. *Muzikus* [online]. 7. 11.2010 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Nahravaci-studio-do-kapsy-technologie-a-uziti-dvoustopeho-zaznamu~21~zari~2010/?&mprint%5B4392%5D=1>

²⁵ Dějiny české populární hudby: technický vývoj v datech. *Fonogram 4 Fun* [online]. © 2010-2012 [cit. 2013-06-28]. Dostupné z: <http://www.fonogram.4fan.cz/index.php?page=vynalezy>

²⁶ CELBOVÁ, Ludmila. Kompaktní disk. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/S4G2SAGXEB8C9VUVNSHN15GM123YP9NNSETB5I7J6U8YS53R4T-60583?func=full-set-set&set_number=124345&set_entry=000006&format=999

3.3.1 Historie kompaktních disků

Počátek vzniku kompaktního disku spadá do samého konce 70. let minulého století. Na jeho vývoji se od roku 1979 společně podílely nizozemská nadnárodní společnost Philips (celým názvem Koninklijke Philips N. V.) a japonská firma Sony. V roce 1982 byl na trh uveden výsledek jejich snažení, a to nový typ zvukového nosiče, který využívá jiný způsob záznamu zvuku než gramodesky a magnetofonové kazety. Zatímco u obou starších druhů nosičů se jedná o analogový záznam zvuku, u CD jde o záznam digitální, označovaný také jako PCM (pulzně kódová modulace). Parametry, které musí zvukové CD splňovat, určily firmy Philips a Sony; uvedeny jsou v tzv. Red Book. Jedním z požadovaných standardů je kapacita disku, která byla stanovena na 74 minut; údajně proto, aby se na jeden kompaktní disk vždy vešla celá nahrávka Beethovenovy Deváté symfonie. *“The performance by the Berlin Philharmonic, conducted by Herbert von Karajan, lasted for 66 minutes. Just to be quite sure, a check was made with Philips’ subsidiary, Polygram, to ascertain what other recordings there were. The longest known performance lasted 74 minutes. This was a mono recording made during the Bayreuther Festspiele in 1951 and conducted by Wilhelm Furtwängler. This therefore became the maximum playing time of a CD. A diameter of 120 mm was required for this playing time”.*²⁷

Již v roce 1983 hudební trh nabízel více než jeden tisíc nahrávek vydaných na CD. V následujících letech produkce kompaktních disků dále stoupala, zatímco gramofonových desek bylo vydáváno stále méně, až jejich výroba na počátku 90. let téměř ustala. Zřetelně se totiž prokázaly přednosti kompaktních disků - vysoká kvalita nahrávek, kapacita paměti disku a v porovnání s gramodeskami i magnetofonovými kazetami větší odolnost vůči poškození.

3.4 DVD

DVD (Digital Versatile Disc) je typ digitálního optického disku. Byl vyvinut jako nosič

---

²⁷ SCHOUHAMER IMMINK, Kees A. *Shannon, Beethoven and the compact disc*. Dostupné z: <http://www.exp-math.uni-essen.de/~immink/pdf/beethoven.htm>

dat, kterým má být zcela nahrazen kompaktní disk. Má stejné rozměry jako klasické CD (průměr 12 cm), ale výrazně kapacitu. Jedním z aplikačních formátů DVD je DVD-video.²⁸

3.4.1 Historie DVD

První DVD se objevila v Japonsku v roce 1996, jinde ve světě o rok později. Při návrhu DVD se vycházelo z již existující a široce zavedené technologie kompaktních disků. „Výrobci, přesněji řečeno konsorcia výrobců a producentů hudby i filmů, pracovali na zdokonalení kompaktních disků tak, aby se jejich kapacita několikanásobně zvýšila při zachování všech (nebo téměř všech) výhod původních CD. Výsledkem těchto snah, které ovšem ne vždy respektovaly skutečné potřeby uživatelů, je DVD, Blu-ray a již pravděpodobně mrtvý HD-DVD.“²⁹

Písmena „DVD“ původně znamenala zkrácení pro „Digital Video Disc“ (digitální video disk). Vzhledem k tomu, že DVD lze použít pro uložení jakýchkoliv dat, došlo ještě před vytvořením finální specifikace k přejmenování na Digital Versatile Disc (všestranný digitální disk). Přesto Hollywoodská studia při distribuci filmů na těchto médiích používá původní název Digital Video Disc.³⁰

---

²⁸ CELBOVÁ, Ludmila. DVD. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/GXCEVJ7UTP4G4XP7Y8M2NTLJL9HPGML3H32TTI59HFDX3D1NSL-46795?func=full-set-set&set_number=000586&set_entry=000001&format=999

²⁹ TIŠNOVSKÝ, Pavel. Následovníci kompaktních disků: DVD. *Root.cz: informace nejen ze světa Linuxu* [online]. © 1998 – 2013 [cit. 2013-07-22]. ISSN 1212-8309. Dostupné z: <http://www.root.cz/clanky/nasledovnici-kompaktnich-disku-dvd/>

³⁰ Tamtéž

4 ZVUKOVÉ A ZVUKOVĚ OBRAZOVÉ DOKUMENTY V MĚSTSKÉ KNIHOVNĚ V PRAZE

Tak jako řada jiných veřejných knihoven i MKP má ve svém fondu nejen tištěné dokumenty, ale také zvuková a zvukově obrazová média. Tyto dokumenty jsou soustředěny především v Hudebním úseku a Divadelním a filmovém úseku MKP v Ústřední budově MKP.

4.1 Hudební úsek MKP

Městská knihovna v Praze, jejíž původní název zněl „*Veřejná obecní knihovna královského hlavního města Prahy*“, byla pro veřejnost otevřena až na konci 19. století, 1. července 1891, a nepatří tak mezi nejstarší veřejné knihovny na území dnešní České republiky. Naproti tomu hudební oddělení, které bylo zpřístupněno roku 1893, tedy o pouhé dva roky později, je dnes nejstarší a největší veřejnou hudební knihovnou v Česku, a patří i mezi nejstarší a největší hudební knihovny v Evropě.³¹ Další velká veřejná hudební knihovna u nás vznikla teprve o téměř 70 let později, v roce 1962, v Brně v Knihovně Jiřího Mahena.

Základ knihovního fondu Hudebního úseku MKP tvořily a tvoří knihy tematicky se vztahující k hudbě, české i cizojazyčné hudební časopisy a v neposlední řadě bohatá kolekce hudebnin, vydaných u nás i v zahraničí. K velkému rozvoji oddělení, které v letech 1922 – 1998 neslo název „*Knihovna Bedřicha Smetany*“, došlo po vzniku Československa, jak je patrné z následujících údajů. Zatímco kolem roku 1920 fond obsahoval přibližně 4 700 hudebnin a knih, na konci třicátých let díky dobré akviziční politice ca 60 000 svazků.³²

Od konce 60. let minulého století nabízí Hudební úsek MKP svým uživatelům k zapůjčení nejen tištěné dokumenty, ale také zvukové a audiovizuální nosiče (gramodesky, magnetofonové kazety, CD, mp3, DVD i Blu-ray disky), včetně

---

³¹ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). *Ústřední knihovna: hudební oddělení: historie*. In: Městská knihovna v Praze [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, c 2010- [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz/cz/kontakty/pobocky/ustredni-knihovna-hudebni-oddeleni/historie/>

³² Tamtéž

možnosti si je poslechnout, resp. shlédnout přímo v knihovně. Na digitálním pianě Yamaha, umístěném v poslechové zóně, je možné přehrát si notové materiály zapůjčené z fondu MKP. Mezi další služby, které poskytuje Hudební úsek MKP, patří zpracování tematických rešerší či zodpovídání dotazů jak přímo, tak prostřednictvím portálu „*Ptejte se knihovny*“. Registrovaní uživatelé MKP mají zdarma přístup do hudebních databází Naxos a Oxford Music Online.

<i>Druh dokumentu</i>	<i>Počet titulů</i>
knihy a časopisy	21 216
libreta	1 764
hudebniny	99 397
gramofonové desky	cca 11 000
magnetofonové kazety	2 877
kompaktní disky a mp3	19 882
DVD a Blu-ray	376

Tabulka 1: Hudební dokumenty v MKP v číslech (stav k 26. 7. 2013)³³

4.2 Zvukové dokumenty v MKP

4.2.1 Gramofonové desky v MKP

Gramofonový průmysl se slibně rozvíjel od konce prvního desetiletí 20. století. Zájem o gramofonové desky stále stoupal, a to zejména po první světové válce. Ačkoliv v té době hudební oddělení dnešní Městské knihovny v Praze existovalo již více než čtvrt století, gramodesky obohatily fond knihovny až na konci 60. let minulého století, v roce 1968. Pod číslem jedna je v přírůstkovém katalogu desek uvedena nahrávka opery „*V studni*“ českého hudebního skladatele Viléma Blodka.

Nejdříve byly gramofonové desky pořizovány pouze do Knihovny Bedřicha Smetany (dnešní Hudební úsek MKP), a to ve dvou až třech exemplářích. V roce 1982 byla vybudována velká sídlištní pobočka MKP v Praze 8 – Bohnicích a téhož roku na podzim zde bylo zpřístupněno další specializované hudební oddělení, kam byly

³³ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). Městská knihovna v Praze [online]. c 2010- [cit. 2013-07-26]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz>

nakupovány stejné tituly gramodesek jako do Ústřední knihovny. Od uvedeného roku tak vznikal paralelní fond v obou hudebních odděleních.

Obrázek 1: Studijní a poslechová místa v Knihovně Bedřicha Smetany v 80. letech 20. století (foto Archiv MKP)

Zájem čtenářů o půjčování gramodesek potvrdil, že rozšíření nabídky hudebních oddělení o nový druh dokumentu je oprávněné. Navíc vedl k tomu, že sice nebyla budována nová hudební oddělení jako taková, ale zvukové nahrávky začaly být v následujících letech nakupovány i do dalších poboček MKP. V roce 1983 si tak uživatelé knihovny mohli půjčit gramofonové desky nejen ve dvou výše zmíněných specializovaných odděleních, ale také v některé z těchto sedmi obvodních knihoven: pobočka 8 – Vodičkova, pobočka 15 – Husitská, pobočka 29 – Zborovská, pobočka 45 – Spořilov, pobočka 56 – Ruská, pobočka 58 – Opatov a pobočka 65 – Koubkova. V následujících letech na základě požadavků obvodních knihoven přibylo dalších osm poboček, kam byly gramodesky pořizovány. Dostupnost gramofonových desek tak výrazně stoupla, neboť pro zájemce z řad uživatelů knihovny se zkrátila docházková vzdálenost do pobočky, která tento druh dokumentu nabízela.

Situace se změnila v 90. letech, kdy se na úkor vinylových desek prosadil na trhu nový zvukový nosič, kompaktní disk, což reflektovala i MKP a přestala gramodesky nakupovat. Navíc bylo rozhodnuto, že tato část hudebního fondu nebude uložena v automatizovaném – Městskou knihovnou v Praze vyvinutém a používaném - knihovním systému Koniáš. S postupující automatizací tak ubývalo poboček, které gramofonové desky půjčovaly. Poslední místem, které umožňovalo absenční výpůjčky desek, byla pobočka č. 56 – Ruská (dnes Dům čtení). V současnosti si zájemci můžou půjčit nahrávky na gramodeskách jen v Hudebním úseku Ústřední knihovny, a to pouze k prezenčnímu poslechu.

Ať už se jednalo o specializované oddělení nebo pobočku MKP, která měla ve fondu desky, bylo vždy nejdřív nutné vyřešit jejich umístění. Výrazně převažovalo uložení gramodesek ve skladových prostorách, kde byly řazeny podle signatur. S volným výběrem bylo možné setkat se jen v knihovně na Opatově a v Bohnicích. Zatímco i v bohnické pobočce bylo zvoleno stavění dle signatury, v pobočce č. 58 – Opatov byly gramofonové desky uspořádány tematicky.

Skladba fondu se lišila podle toho, zda se jednalo o specializované oddělení nebo obvodní knihovnu. V době zahájení půjčování gramodesek na té které pobočce MKP tvořilo základ nabídky pět set titulů. V obvodních knihovnách se nacházel pouze výběrový soubor, v němž byly zastoupeny především nahrávky populární hudby a mluveného slova; vážnou hudbu reprezentovala jen některá klasická díla. Naproti tomu uživatelé Knihovny Bedřicha Smetany či hudebního oddělení bohnické pobočky MKP měli možnost vybírat si z bohatší kolekce gramodesek, neboť tam přicházely prakticky všechny tituly, které vyprodukoval československý gramofonový průmysl, tedy firmy Supraphon, Panton a Opus. V daleko menší míře se do fondu dostávaly zahraniční gramodesky, mezi nimiž převažovaly ty, které byly vydány v licenci zmíněných domácích firem. Dostupnější na trhu byly jen desky vyprodukované v zemích tehdejší mezinárodní ekonomické organizace socialistických států, Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP). Knihovna tak vlastní i nahrávky východoněmeckých firem Amiga a Eterna, sovětské (dnes ruské) firmy Melodija, maďarské značky Hungarton či bulharského labelu Balkanton. Ostatní vydavatelství, např. His Master's Voice, jsou zastoupena jen sporadicky.

Ve fondu MKP se lze setkat se dvěma typy gramodesek, které se liší jak velikostí, tak dobou přehrávání. Běžně se označují zkratkou LP, resp. SP. Několikanásobně více jsou zastoupena tzv. „elpička“, dlouhohrající desky, jejichž familiární pojmenování pochází z anglické zkratky LP pro long playing record. Mají průměr 30 cm a rychlost otáček je zpravidla 33⅓ rpm. U mluveného slova či v případě nižších nároků na technickou kvalitu záznamu mohla být rychlost snížena na polovinu, tedy na 16,66 rpm. Maximální celková délka nahrávky je 45 minut. Druhým typem gramodesek, které byly do MKP pořizovány, jsou tzv. singly (SP) o průměru 17 cm a rychlosti přehrávání 45 otáček za minutu. Každá strana těchto malých desek obsahuje obvykle jen jednu skladbu. Záznam na nejstarších gramofonových deskách je pouze monofonní. V šedesátých letech minulého století se prosadily nahrávky stereofonní, které jsou ve fondu MKP zastoupeny nejvíce. Naproti tomu kolekce kvadrofonních desek, které byly vydávány na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let a jejichž poslech má vyvolat pocit prostorovosti, čítá jen 24 titulů.

Celkově byla a stále je sbírka gramodesek ve fondu MKP dostatečně velká a žánrově pestrá, aby si uživatelé knihovny mohli vybrat nahrávku podle svých zájmů a potřeb. Navíc díky darům a v nepatrné míře také povinným výtiskům i tato část fondu stále narůstá. V současnosti se Hudební úsek Ústřední knihovny MKP může pochlubit více než 11 000 tituly. Počet vinylových desek v bohnické pobočce přesahuje 6 000.

Přestože je dnes možné převažující část nahrávek původně vydaných na gramodeskách si poslechnout na kompaktních diskách, případně magnetofonových kazetách, stále ještě existují zvukové záznamy, které se na jiném nosiči, než je gramodeska, nenacházejí. I to byl důvod, proč se knihovna rozhodla desky - a v první řadě právě ty unikátní – digitalizovat.

4.2.2 Digitalizace gramofonových desek

Digitalizace znamená převedení informací textových, obrazových nebo zvukových zapsaných na analogovém médiu do digitální podoby. Vznikne tak nový dokument, ovšem *„digitální dokument není náhradou originálu, je dokumentem novým, který je v mnohých vlastnostech chudším než originál, v mnohých vlastnostech zcela nový, ale*

především odlišný.“ Argumentů, proč dokumenty digitalizovat, existuje několik – úspora místa, ochrana dat, dostupnost informací.³⁴

*„Z historického pohledu je digitální zpřístupnění dat jen dalším kanálem sdělování informací. Je jen efektivnější než ústní podání, knihtisk, černé gramofonové desky nebo klasický film. Je-li správně užíváno, mělo by zajistit lidem víc času na práci, poznávání a využívání volného času.“*³⁵

Dříve než v Městské knihovně v Praze probíhala digitalizace gramofonových desek v Národní knihovně České republiky, a to v letech 2004 – 2007. *„Vždy šlo pouze o prostý, tzn. archivní převod zvuku gramofonových desek do digitální podoby, bez následných úprav (vyčištění šumu, praskání atd.).“* Cílem byla archivace, nikoliv zpřístupňování dokumentu veřejnosti.³⁶

MKP se rozhodla přistoupit k digitalizaci gramofonových desek v roce 2011 se záměrem uchovat do budoucna v odpovídající kvalitě zejména ty nahrávky, které se na jiném zvukovém nosiči nenalézají. Jejich převedením do elektronické podoby lze zabránit poškozování originálních gramodesek opakovanou manipulací s nimi. Druhým, neméně významným důvodem, který vedl k rozhodnutí desky digitalizovat, bylo zlepšit jejich dostupnost uživatelům knihovny. Zatímco v současnosti je možné poslechnout si gramodesky pouze v Ústřední knihovně, výhledově by tomu tak mělo být i na několika dalších pobočkách MKP prostřednictvím speciálních poslechových počítačů.

Aby mohl být projekt digitalizace gramodesek zdárně realizován, bylo třeba nejdřív vytvořit speciální pracoviště s odpovídajícím přístrojovým a programovým vybavením; pracovníci dostali k dispozici dva stolní počítače a dva gramofony (původně Pioneer PL-990, od r. 2013 Pro-Ject Debut Carbon), na nichž se provádí nahrávání pomocí externí zvukové karty Creative Sound Blaster X-Fi HD a nahrávacího programu

---

³⁴ ŠÍR, Filip. *Popis digitalizace LP desek ve vybraných knihovnách v České republice a ve světě*. Praha, 2011/2012. Absolventská práce. Vyšší odborná škola informačních služeb, s. 13

³⁵ KNOLL, Adolf. Ohlédnutí za digitalizací v českých knihovnách: jak to bylo. In: *Digitalizace, aneb konec oslíh uší: DKOU: sborník [...]*. Praha: Městská knihovna v Praze, 2010. ISBN 978-80-85041-05-7. s. 30

³⁶ ŠÍR, Filip. *Popis digitalizace LP desek*, s. 37

Audacity 1.3.14 (Beta) GNU-GPL. Pracoviště bylo umístěno na pobočce č. 52 – Bohnice, a to jednak z prostorových důvodů, jednak proto, že se právě v tamním fondu gramofonových desek nacházela řada jedinečných nahrávek.

Během zkušebního provozu v září 2011 se průběh procesu digitalizace optimalizoval. Byl stanoven následující sled kroků: výběr desek, skenování obálky, přílohy i desky, ruční mytí v pračce desek, nahrání LP, uložení na mp3, vytvoření popisných a technických metadat.³⁷ Klíčová byla volba titulů, neboť vzhledem k omezeným finančním možnostem bylo důležité stanovit jasná kritéria výběru gramodesek. Přihlíželo se a přihlíží zejména k tomu, jakou má ta která nahrávka interpretační hodnotu, jaký má význam z hlediska historie hudby a zda je daný titul v současnosti dostupný na trhu.

V době od října do prosince roku 2011 se uskutečnila první fáze projektu. V tomto období bylo úspěšně zdigitalizováno přibližně 120 titulů desek. Podle sdělení Filipa Šíra, vedoucího projektu digitalizace LP, bylo v polovině července 2013 zpracováno již 583 titulů. Do konce roku 2013, kdy by měla být ukončena první etapa projektu, by jich mělo být do nového formátu převedeno přibližně 800. Z celkového počtu titulů, kterých MKP vlastní více než 11 000, jde sice o kolekci nevelkou, ale po obsahové stránce významnou. Za zmínku stojí například edice Mini Jazz Klub, která byla vydávána v letech 1975-1986 a byla zaměřena na soudobou českou jazzovou scénu.

4.2.3 Magnetofonové kazety v MKP

Magnetofonové kazety jsou dalším zvukovým nosičem, který MKP nabízí svým uživatelům k zapůjčení. První byly zakoupeny před třiceti lety, v roce 1983, a do fondu byly doplňovány dalších dvacet pět let. Jejich nákup byl ukončen v roce 2008.

Magnetofonové kazety byly pořizovány nejen do specializovaných hudebních oddělení, ale i do dalších osmnácti poboček MKP. Dostupnost kazet tak byla velká, ale titulová skladba v rámci celé sítě nebyla totožná. Zatímco do Ústřední knihovny MKP a do třech velkých poboček (Bohnice, Opatov a Smíchov) byly nakupovány i nahrávky vážné hudby, do zbývajících knihoven jen populární hudba a také – s výjimkou

---

³⁷ FARKAS, Pavel. Seminář o digitalizaci fotografických a zvukových archiválií. *Ikaros* [online]. 2013, 17(7) [cit 2013-07-24]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://www.ikaros.cz/node/7979>.

poboček č. 3 – Hradčany, č. 15 – Žižkov, č. 19 – Vršovice a č. 42 – Petřiny – audioknihy, které si získaly značnou oblibu a zájem o jejich půjčování přetrvával nejdéle.

Tak, jak se stále výrazněji prosazovaly kompaktní disky, které splňovaly vyšší posluchačské nároky, klesal zájem o půjčování nahrávek na magnetofonových kazetách. Navíc mnohé kazety byly velmi opotřebované a k dalšímu půjčování proto nevhodné. Na základě těchto skutečností bylo v roce 2009 přijato rozhodnutí tyto exempláře z fondu knihovny odepsat a zbylé přesunout na pobočku č. 52 – Bohnice. Po vyřazení multiplikátů následoval přesun kazet do ÚK MKP, takže v současnosti si lze nahrávky na tomto druhu nosiče půjčit již jen zde. Čtenáři si mohou vybírat z více než třech tisíc titulů, což je ale jen poloviční množství oproti původnímu stavu.

Magnetofonové kazety nejsou jen samostatnými knihovními jednotkami, ale slouží také jako tzv. doprovodný materiál jazykových kurzů, některých cizojazyčných knih i hudebnin.

4.2.4 Kompaktní disky v MKP

Městská knihovna v Praze začala nakupovat kompaktní disky v roce 1986, což znamenalo vítané obohacení knihovního fondu. Několik následujících let MKP získávala a svým uživatelům nabízela nové nahrávky na všech třech v té době na trhu dostupných zvukových nosičích. V 90. letech obliba CD vzrostla natolik, že gramodesky byly z trhu prakticky vytlačeny. Podobný osud čekal i magnetofonové kazety. Od roku 2009 knihovna kupuje už jen CD, případně mp3. V k 26. červenci 2013 si uživatelé MKP mohli vybírat z 19 882 titulů CD a mp3.³⁸

Stejně jako v případě gramodesek a kazet ani kompaktní disky nebyly a nejsou nakupovány do všech poboček MKP. V r. 2009 si je uživatelé knihovny mohli půjčovat v obou specializovaných hudebních oddělení a dalších třinácti pobočkách. Žánrová ani titulová skladba v nich ale nebyla totožná. Zatímco nahrávky mluveného slova a populární hudby byly zastoupeny ve všech vybraných knihovnách, klasická hudba byla

---

³⁸ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). Městská knihovna v Praze [online]. c 2010- [cit. 2013-07-26]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz>

běžně pořizována jen do Hudebního úseku v Ústřední knihovně MKP a do třech poboček MKP (Bohnice, Opatov, Smíchov).

Od r. 2010 je uplatňována nová koncepce doplňování zvukových nosičů v MKP. Bylo vybráno 20 poboček, do nichž jsou nakupovány kompaktní disky, resp. mp3. Do všech jsou pořizovány audioknihy, ale jen do osmi z nich i populární hudba. Pouze obě specializovaná hudební oddělení a v menší míře také pobočka Opatov dostávají do fondu i vážnou hudbu.

Obrázek 2: Uložení kompaktních disků a magnetofonových kazet ve skladu Hudebního úseku MKP na přelomu 1. a 2. desetiletí 20. stol. (foto Archiv MKP)

4.2.5 Výměnné soubory kompaktních disků

Jako výměnný či směnný fond se označuje „*dílčí fond sloužící k realizaci výměny knihovnických jednotek s jinými knihovnami.*“³⁹ Čtenářům je tak aspoň na omezenou dobu usnadněna dostupnost titulů, které se v „jejich“ knihovně běžně nenacházejí.

---

³⁹ ŠNÝDR, Mirko. Výměnný fond. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/GK435F2NVSVPQ9ADDRLT28T3QKJ4MK5JJX277IN15AV934XPT3-53450?func=full-set-set&set_number=012312&set_entry=000002&format=999

MKP v současnosti disponuje dvěma různými kolekcemi výměnných souborů. První z nich vznikla na základě skutečnosti, že MKP byla v roce 2002 pověřena funkcí krajské knihovny, což obnáší také povinnost plnit regionální úkoly. Mezi ně patří vybudování výměnných knihovnických souborů a jejich zapůjčování knihovnám kraje Praha. Tuto službu v roce 2012 využilo 21 místních veřejných knihoven, které měly možnost vybírat si z 10 848 svazků. Půjčeno bylo 24 souborů; jeden soubor tvořilo průměrně 212 svazků.⁴⁰

Druhou kolekcí je výměnný soubor nahrávek mluveného slova na CD či mp3, jenž je budován od roku 2010 s cílem uspokojit zájem o půjčování audioknih v těch pobočkách MKP, které nemají stálý fond zvukových nosičů. Tyto knihovny mají možnost půjčit si některou z kolekcí, v níž je 30 titulů CD, na půl roku. Výměnný fond je průběžně doplňován nově vydanými nahrávkami čtené prózy, poezie, rozhlasových a divadelních her, pohádek, vyprávění či vzpomínek, a to zpravidla ve třech exemplářích.

Audioknihy se začaly vydávat ve 30. letech 20. století v USA. Cílovou skupinou posluchačů byli lidé se zrakovým postižením, jimž měly nahrávky sloužit jako náhrada tištěných knih. Tyto tzv. mluvící knihy si o téměř celé půlstoletí později našly cestu i k dalším uživatelům a získaly si značnou oblibu, která ani dnes neklesá. Příčin je několik – audioknihy nezatěžují zrak, usnadňují seznámení se s literaturou lidem se zrakovým handicapem, dyslektikům i těm, kteří neradi čtou, lze je poslouchat i na cestách nebo při domácích pracích, dávají původně tištěným dílům nový rozměr, zpříjemňují čas osamělým. *„Již před tisíci lety si lidé mezi sebou předávali skutečné, upravené i zcela smyšlené příběhy, aniž by je písemně zaznamenávali. ... Co je tedy audiokniha jiného než zprostředkované vyprávění?“⁴¹*

4.3 Akvizice zvukových nosičů

Akvizice je prvním krokem v procesu budování knihovnického fondu. Podle knihovnické terminologie výraz „akvizice“ znamená „zjišťování, vybírání a získávání dokumentů do

---

⁴⁰ VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. *Rozbor činnosti a hospodaření MKP v roce 2012*, s. 30

⁴¹ ŠIMÁČEK, Marek. *Audioknihy v anglo-amerických zemích a v ČR*. Praha, 2006. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. S. 6-7

fondu knihovny s ohledem na funkce, zaměření a poslání knihovny, obsahovou strukturu jejího fondu (profil knihovního fondu) a potřeby jejích uživatelů.“⁴² Tato obecná charakteristika platí v plné míře jak pro celou MKP, tak i pro její hudební oddělení.

Existují čtyři způsoby, kterými lze dokumenty do knihovny získat. Jsou to:

- a) povinný výtisk,
- b) nákup,
- c) dar,
- d) výměna.

Z výše uvedených možností MKP nevyužívá k doplňování knihovního fondu pouze výměnu dokumentů, a to ani v rámci republiky ani na mezinárodní úrovni.

4.3.1 Povinný výtisk

Výklad normy ČSN ISO 5127-2003 říká, že povinný výtisk je „*proces, při němž jsou podle zákona doplňovány dokumenty do fondu knihovny s právem povinného výtisku nebo dokumenty, které jsou uloženy na základě tohoto procesu.*“⁴³ V České republice je zákonem č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích stanoveno, že vydavatelé jsou povinni do 30 dnů po vydání publikace bezplatně odevzdat vybraným knihovnám určený počet exemplářů; 2 povinné výtisky jdou do Národní knihovny, po jedné kopii získávají Moravská zemská knihovna v Brně, Státní vědecká knihovna v Olomouci a místně příslušná státní vědecká knihovna podle sídla vydavatele. Městská knihovna v Praze je příjemcem regionálního povinného výtisku.

V zákoně je vyjmenováno, kterých dokumentů se právo povinného výtisku netýká. „*Neperiodické publikace jsou vymezeny jako rozmnoženiny literárních, vědeckých a*

---

⁴² CELBOVÁ, Iva. Doplnění knihovního fondu. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/SRM96E61XQI2EANSYTKX63G9RATPDT43YXRQ5PBXG3DFBLGTFF-46389?func=full-set-set&set_number=094973&set_entry=000006&format=999

⁴³ CELBOVÁ, Iva. Povinný výtisk. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/LTJGXQE8B9QNBTO9L9L7864RIFJ31QQ3SI6X3G741YDDK7NYP-20241?func=full-set-set&set_number=015338&set_entry=000004&format=999

*uměleckých děl určené k veřejnému šíření ... Zákon dále taxativně vyjmenovává publikace, na které se právo PV nevztahuje, a vyjímá je tak z výše uvedeného vymezení; jde např. o rozmnoženiny audiovizuálních děl ... V této souvislosti je zajímavé poznamenat, že ve výčtu nejsou uvedeny zvukové dokumenty, a tudíž se na ně právo PV vztahuje!*⁴⁴ Na základě tohoto výkladu MKP uplatňuje nárok na povinný výtisk zvukových nosičů od pražských nakladatelů.

4.3.2 Nákup

Nákup dokumentů je nejběžnější způsob, kterým knihovny rozšiřují svůj fond. Nejde však o nahodilý výběr dokumentů, ale o promyšlenou strategii. Zatímco v případě povinných výtisků jsou knihovny, kterým toto právo náleží, pouhými pasivními příjemci, nákup jim umožňuje rozvinout vlastní akviziční politiku. Výběr titulů je přitom ovlivněn několika faktory, mezi něž patří nejen finanční možnosti příslušné organizace, ale i budovaná struktura fondu, nabídka a dostupnost požadovaných titulů na trhu a složení návštěvníků knihovny.

Do konce osmdesátých let minulého století v MKP o nákupu titulů rozhodovala nákupní komise, v níž byl zastoupen útvar doplňování fondu a útvar pro práci s hudební literaturou a audiálními médii. Do obou speciálních hudebních oddělení byla pořizována celá tehdejší československá produkce a výběrově i zahraniční tituly. Pro obvodní knihovny s hudebním fondem byly běžně kupovány jen tuzemské nahrávky mluveného slova a populární hudby; klasickou hudbu zastupovala jen základní díla. Každá obvodní knihovna ale měla i možnost sama požádat o titul, který komisí navržen nebyl.⁴⁵

Zásadní změna nastala v 90. letech. Jednak došlo k výraznému rozšíření trhu s nahrávkami, jednak pobočky MKP, které měly ve fondu zvukové nosiče, si samy mohly stanovit, jak vysokou částku z přidělených peněz věnují na nákup kompaktních disků a magnetofonových kazet i rozhodnout, které tituly chtějí do fondu – obvykle s ohledem na svou klientelu – zakoupit. Vybírat si mohly ze seznamů novinek, které pro ně byly oddělením akvizice vytvořeny, ale mohly přijít i s vlastním nárokem. Od

---

⁴⁴ DANIELISOVÁ, Tereza. O povinných výtiscích. *Grand biblio: časopis pro čtenářskou veřejnost - o knihách ze všech stran*. 2008, 2(12), s. 57. ISSN 1802-3320

⁴⁵ ČERVINKOVÁ, Blanka. *Zásady pro půjčování*, s. 4

této praxe se ustoupilo; peníze na doplňování knihovního fondu jsou společné pro celou síť MKP.

<i>rok</i>	<i>Celkové náklady</i>	<i>Náklady na zvukové dokumenty</i>
2008	16 800 000 Kč	1 000 000 Kč
2009	19 900 000 Kč	1 500 000 Kč
2010	16 000 000 Kč	605 000 Kč
2011	16 860 000 Kč	610 000 Kč
2012	17 650 000 Kč	711 000 Kč

Tabulka 2: Náklady na doplňování fondu zvukových dokumentů v letech 2008-2012⁴⁶

Vlastní objednávání zvukových nosičů probíhá v MKP centrálně. Zvukové knihy obvykle vybírá a na základě stanovené koncepce do dvaceti určených knihoven a pro výměnné soubory audioknih doplňuje oddělení akvizice. Naproti tomu ostatní CD jsou pořizována ve spolupráci s těmi knihovnami, jejichž fond tvoří také nahrávky populární, případně i vážné hudby. K výběru titulů slouží elektronické, případně tištěné katalogy nakladatelů.

Specifické postavení zaujímá Hudební úsek Ústřední knihovny MKP, jehož odborní pracovníci téměř výhradně sami vybírají kompaktní disky, kterými chtějí obohatit fond nahrávek. Podle ústního sdělení Mgr. Jany Navrátilové, vedoucí Hudebního úseku MKP, při rozhodování hraje důležitou roli „hodnotová cenzura“. Znamená to, že žádoucí je budovat fond CD, který nekopíruje komerční, běžně dostupnou nabídku. Díky této koncepci se v kolekci hudebních nahrávek nachází řada titulů, které žádá jiná česká knihovna nevlastní. Přitom ale nejde o pořizování nahrávek určených pouze úzkému okruhu posluchačů, nýbrž o vytvoření žánrově pestré skladby fondu tak, aby byly uspokojeny požadavky co největšího počtu čtenářů MKP.

Oddělení akvizice z dodaného seznamu požadovaných titulů vyřadí případné duplicity. Za předpokladu, že o nahrávku bude větší a trvalejší zájem, navýší počet exemplářů ke koupi a objednávku zadá vybranému dodavateli.

4.3.3 Dary

Dary zvukových nosičů představují další možnost, jak obohatit knihovní fond. Neznamená to, že by vše, co je jako dar nabídnuto, knihovna měla přijmout.

⁴⁶ VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. Rozbor[y] činnosti a hospodaření v MKP

Rozhodující je, aby nahrávka byla kvalitní jak po stránce obsahové, tak technické. Teprve v případě, že jsou tyto předpoklady splněny, je darovaná věc do fondu připsána a přidělena na pobočku podle přání dárce nebo podle uvážení akvizitora. MKP touto cestou již získala mnoho zajímavých titulů. Dárci, mezi nimiž by se našla i řada známých či naopak začínajících umělců, zpravidla nechtějí potvrzenou „Darovací listinu“ a zůstávají v anonymitě.

V roce 2012 sama knihovna zahájila projekt „Dejme knihám další šanci“. Projektu se účastní všechny pobočky. Ačkoliv v první řadě jde o akci zaměřenou na věnování knih, objevily se mezi dary i nahrávky na kompaktních diskách, případně na magnetofonových kazetách.

4.4 Zpracování a expedice zvukových nosičů

Stejně jako akvizice i zpracování všech knihovních jednotek se v MKP provádí centrálně. V případě nahrávek se této činnosti věnuje oddělení, které má na starost jak akvizici, tak celý proces zpracování zvukových nosičů až po jejich expedici na příslušné pobočky.

4.4.1 Zpracování

První fází zpracování je verifikace, tedy provedení kontroly dodaných zvukových nosičů. Porovnává se seznam titulů na faktuře či na dodacím listě se skutečně doručenými nahrávkami. Zjišťuje se, zda počet dodaných exemplářů odpovídá číslu uvedenému na objednávce. Kontroluje se, zda některý nosič nechybí. V případě, že je odhalena nějaká chyba, přistupuje se k reklamaci.

Pokud je vše v pořádku, následuje uložení nového titulu do počítače a automatické přidělení jak signatury, tak čísla exempláře i přírůstkového čísla. V případě duplikátů se provádí připojení dodané kopie k již existujícímu záznamu a vygenerování čísla exempláře a přírůstkového čísla. Každý knihovnou získaný dokument je tak řádně zaevidován jako knihovní jednotka.

Písmenné znaky signatury vyjadřují, o jaký druh zvukového nosiče se jedná:

CD – kompaktní disk, CD MP3,

KZ – magnetofonová kazeta,

SV – gramofonová deska. Původně se rozlišovalo, o jaký typ gramodesky se jedná; označení „SV“ znamenalo, že jde o velké stereo desky, „MV“ bylo vyhrazeno pro velké mono desky, „MM“ pro mikrodesky a „Q“ pro desky kvadrofonní.⁴⁷

4.4.2 Knihovnická úprava

Po vstupním zpracování následuje knihovnická úprava, která umožňuje identifikaci každé knihovní jednotky a usnadňuje vyhledání dokumentu, ať už je umístěn ve skladu nebo na volném výběru.

Všechny knihovní jednotky jsou opatřeny čárovým kódem, který je jedinečný, čímž je zaručeno jednoznačné určení kteréhokoliv exempláře. Toho se využívá při půjčování a vracení dokumentů i při jejich revizi.

Kompaktní disky i magnetofonové kazety jsou na hřbetu obalu i na samotném nosiči označeny samolepkou s logem MKP, na níž je uvedena signatura a za lomítkem číslo exempláře. U gramofonových desek je štítek se signaturou nalepen v pravém horním rohu na zadní straně papírového obalu, případně je signatura napsána přímo na papírovém obalu. Signatura je uvedena i na samotné gramodesce. U všech zvukových dokumentů, které knihovna vlastní, jsou zřetelně označeny také všechny tištěné součásti nahrávky (brožury, letáky, libreta apod.).

4.4.3 Katalogizace

Knihovnická úprava má význam až pro vlastní vyhledání fyzického dokumentu. K tomu, aby se dalo zjistit, jestli vůbec knihovna požadovaný dokument vlastní, je nutné, aby byl patřičně zkatalogizován. Proto se provádí identifikační a věcný popis dokumentu, a to zásadně metodou „de visu“, tedy s knihovní jednotkou v ruce.

Téměř do konce 90. let minulého století probíhala v MKP – stejně jako v ostatních neautomatizovaných knihovnách – tvorba tištěných katalogizačních záznamů. Katalogizační lístky standardní velikosti (75 x 125 mm) se jednak zařazovaly do

---

⁴⁷ ČERVINKOVÁ, Blanka. *Zásady pro půjčování*, s. 4

generálního katalogu, jednak se pro každou pobočku zhotovovaly katalogizační lístky v takovém počtu, aby jimi byly doplněny všechny odpovídající katalogy, tj. služební jmenný katalog a čtenářské katalogy jmenný, tematický, katalog novinek a od r. 1975 též katalog interpretů. Tematický katalog byl rozdělen do 26 hlavních tříd, které navrhla MKP (viz Příloha 1).

V letech 1995-1998 probíhala rekonstrukce Ústřední knihovny MKP. Ve stejné době byl Oddělením automatizace vyvinut vlastní automatizovaný knihovní systém Koniáš, vytvořený speciálně pro potřeby MKP. Systém Koniáš je složen z několika desítek modulů. Mezi základní patří i modul katalogizace, od jehož zprovoznění jsou všechny dokumenty zaznamenávány již jen do databáze počítače. Dříve pořízené knihovní jednotky, včetně celého fondu magnetofonových kazet a CD, byly uloženy zpětně. Od roku 2010 do září 2013 proběhla rekatalogizace gramodesek. Nešlo však o jejich podrobné zpracování, ale jen o uložení základních dat tak, aby bylo umožněno i absenční půjčování, a to v hudebním oddělení bohnické pobočky.

Od klasické katalogizace se v MKP ustoupilo na konci 90. let minulého století, kdy knihovna zcela přešla na automatizovaný knihovnický systém. Od roku 1998 se do lístkovnic zvukových nosičů kartotéční lístky přestaly vřazovat, nicméně katalogy gramofonových desek uživatelům speciálních hudebních oddělení dosud slouží, neboť zatím představují jedinou možnost, kde lze dohledat podrobné informace o deskách ve fondu MKP.

4.4.4 Expedice

Poté, co jsou zvukové nosiče zkatalogizovány, označeny signaturou a opatřeny čárovými kódy, jsou připraveny k vyexpedování do jednotlivých poboček sítě MKP. Do Hudebního úseku ÚK MKP jsou nové tituly, resp. přípisy dodávány zpravidla každý týden, do ostatních poboček sítě MKP obvykle jednou za měsíc.

Nejdřív jsou exempláře pro danou pobočku virtuálně vyexpedovány v počítači, teprve pak jsou spolu se seznamem titulů zabaleny do papírových krabic nebo bublinkových obálek a předány do oddělení expedice, které zásilku do konkrétní pobočky dopraví.

V době před zavedením automatizovaného knihovního systému se kromě zvukových nosičů a jejich seznamu posílaly na pobočky i knižní, evidenční a katalogizační lístky,

resp. v případě dalšího exempláře titulu, který už pobočka ve fondu měla, jen knižní lístek.⁴⁸

4.5 Vyhledávání a půjčování zvukových dokumentů

Dřív než dojde k vlastnímu půjčení, musí být požadovaný titul vyhledán. V případě, že návštěvník knihovny nechce zcela konkrétní nahrávku a daná pobočka má zvukové nosiče umístěny na volném výběru, stačí si vybrat z vystavených CD. Mnohem běžnější je, že uživatel knihovny má zájem o určitou nahrávku nebo chce vědět, jaké tituly vybraného skladatele, interpreta či žánru má knihovna ve svém fondu. V těchto případech je nezbytné použít katalog.

V době před přechodem MKP na automatizovaný knihovní systém existovala pro klienty i pro knihovníky jediná možnost jak zjistit, zda knihovna, resp. daná pobočka má požadovaný zvukový nosič ve své nabídce, a to hledat v lístkových katalozích. Každá pobočka měla k dispozici jak katalogy služební, tak čtenářské, kterých bylo hned několik – jmenný, tematický, novinek a ve speciálních hudebních knihovnách i katalog interpretů. Přitom jak gramofonové desky, tak magnetofonové kazety i kompaktní disky měly své vlastní lístkovnice. Katalogizační lístky byly ke každému titulu vytištěny v tolika kopiích, aby byla nahrávka dohledatelná jak podle personálních či korporativních autorů, tak podle hudebního druhu.

Zavedením automatizovaného knihovního systému byly původní katalogy nahrazeny jediným katalogem elektronickým. V něm jsou uloženy všechny knihovní jednotky, které MKP vlastní, což umožňuje při jednom hledání zjistit, zda vůbec knihovna požadovaný titul má ve fondu i na které pobočce se nachází. Navíc vyhledávat informace je možné nejen na počítačích přímo v některé z poboček MKP, ale i prostřednictvím vzdáleného přístupu přes webové rozhraní knihovny. V Hudebním úseku ÚK MKP a v pobočce č. 52 - Bohnice lze navíc tituly, které knihovna získala před rokem 1998, zpravidla hledat i v původních lístkových katalozích.

Na všech čtenářských počítačích knihovny, s výjimkou těch, které jsou umístěny v hudebním oddělení Ústřední knihovny a umožňují hledat jen hudební dokumenty, lze

---

⁴⁸ ČERVINKOVÁ, Blanka. *Zásady pro půjčování*, s. 7

prohledávat celou databázi MKP. Uživatel knihovny si sám může rozhodnout, kterou úroveň vyhledávání si zvolí. Vybrat si může ze tří kategorií. Nejnižší stupeň čili „Začátečník“ dovoluje pouze základní a tematické vyhledávání. V prvním případě lze do vyhledávacího pole uvést jeden z následujících údajů: název titulu nebo jeho začátek, název časopisu, příjmení autora, případně za čárkou a mezerou i jeho jméno, ISBN či ISSN nebo signaturu dokumentu vyhledanou v lískovém katalogu nebo on-line na webu MKP. Druhou možností je hledat podle deskriptorů. Vyšší úroveň představuje „Pokročilý“, která jednak nabízí použití v základním vyhledávání logické operátory „AND“ a „OR“, jednak dovoluje textové vyhledávání. Ten, kdo si zvolí kategorii „Knihovnick“, může kromě výše uvedených možností prohledávat databázi i podle různých entit (osoby, instituce, názvy, předmětová hesla, klíčová slova, deskriptory, obsahová charakteristika, místo).

Jako samozřejmost je dnes chápána možnost vyhledávat v katalogu MKP odkudkoliv, kde se lze připojit k síti Internet. Prostřednictvím vzdáleného přístupu přes webové rozhraní MKP lze navíc získat potřebné informace kdykoliv bez ohledu na otvírací dobu poboček. Při vyhledávání je možné dotaz upřesňovat pomocí nabídnutých hesel vztahujících se k danému záznamu nebo využívat filtry pro rok vydání, jazyk, téma, resp. druh dokumentu, deskriptory a nakladatele a získat tak co možná nejpřesnější odpověď. Rovněž lze zjistit, kolik exemplářů daného titulu má knihovna ve fondu a zda je momentálně možné některý z nich si půjčit.

Každý návštěvník Městské knihovny v Praze může v kterékoliv její pobočce vyhledávat v databázi, aniž by měl legitimaci knihovny, neboť se jedná o veřejně přístupnou instituci. Teprve v případě, že si chce čtenář vybraný titul objednat ze skladu a půjčit domů, musí vlastnit platnou legitimaci do MKP nebo mít její aplikaci nahanou na průkazku Opencard.

Roční poplatek je stále velmi nízký, neboť pro osoby starší 15 let činí pouze 60 Kč. Čtenáři mladší 15 let poplatek za registrační období neplatí. Legitimace je nepřenosná, ale platná ve všech pobočkách MKP.⁴⁹

---

⁴⁹ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE. *Knihovní řád Městské knihovny v Praze: znění účinné od 1. 10. 2013*, s. 14. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013

Podmínky půjčování knihovních jednotek jasně vymezuje Knihovní řád MKP. V Hlavě V.: Služby určené registrovanému čtenáři, čl. 9 je mj. uvedeno:

- (2) Registrovaný čtenář má právo na absenční výpůjčky.*
- (3) Registrovaný čtenář má právo na výpůjčky z knihovního fondu mimo volný výběr.*
- (4) Registrovaný čtenář má právo na rezervování knihovní jednotky podle čl. 42 až čl. 44.*
- (6) Registrovaný čtenář má právo využívat výpočetní, zvukovou i jinou techniku MKP k vymezeným účelům.⁵⁰*

Otázku, kolik knihovních jednotek si může zapsaný klient MKP půjčit, řeší Hlava XI: Společná ustanovení o výpůjčkách, čl. 49, Výpůjční limity:

- (1) V celé MKP může mít registrovaný čtenář současně vypůjčeno nejvýše šedesát knihovních jednotek.*
- (2) Čtenář může mít současně vypůjčeno nejvýše dvacet knihovních jednotek, které jsou zvukovým dokumentem, jazykovým kurzem či reprodukcí výtvarného díla, čtyři knihovní jednotky, které jsou grafickým listem, a čtyři knihovní jednotky, které jsou zvukově obrazovým dokumentem. Čtenář věku alespoň 15 let, od jehož registrace uplynul více než jeden rok, má právo žádat, aby tyto limity byly zdvojnásobeny.*
- (3) Čtenář mladší 15 let má limity vymezené odst. (1) a (2) snížené na polovinu. Na písemně projevené přání čtenářova zákonného zástupce a za písemně projeveného souhlasu čtenářova ručitele MKP snížení limitů neuplatní, případně v souladu s odst. (2) limity zdvojnásobí. Zákonný zástupce tímž způsobem může určit, že limit bude nižší.*
- (4) Pokud MKP čtenáři odešle předžalobní výzvu [čl. 60 odst. (1)], zároveň sníží jeho výpůjční limity na polovinu a po dobu jednoho roku od splnění dluhu mu neumožní jejich zvýšení.⁵¹*

Nový Knihovní řád MKP, který vstoupil v platnost 1. října 2013, sjednotil výpůjční lhůtu pro všechny dokumenty na čtyři týdny.⁵² Oproti dříve platným knihovním řádům se tak u nahrávek výpůjční lhůta zdvojnásobila a u DVD se prodloužila dokonce čtyřikrát. Otázkou je, zda se tím výrazně nezhorší dostupnost zvukových a zvukově

---

⁵⁰ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE. *Knihovní řád Městské knihovny v Praze: znění účinné od 1. 10. 2013*, s. 6

⁵¹ Tamtéž, s. 20-21

⁵² Tamtéž, s. 17

obrazových dokumentů a nesníží tak kvalita služeb pro nezanedbatelnou část uživatelů knihovny.

Zvukové nosiče se půjčují v rámci celé otvírací doby té které pobočky, a to zdarma. Nebylo tomu tak vždycky. V době před rekonstrukcí Ústřední knihovny byly absenční výpůjčky nahrávek zpoplatněny; např. podle výpůjčního řádu, platného od 1. 11. 1980 „*poplatek za výpůjčku jedné mikrodesky je 1,- Kčs, velké desky 3,- Kč, vícedeskového kompletu 5,- Kč a jedné mg kazety 1,- Kčs.*“⁵³

V současnosti jsou všechny gramofonové desky půjčovány pouze k místnímu studiu. Situace se změnila nejspíš od října letošního roku, neboť desky, které jsou ve fondu bohnické pobočky, budou převedeny do absenčního režimu. Gramodesky umístěné ve skladu Hudebního úseku ÚK MKP zůstanou i nadále v režimu prezenčním.

Většina kompaktních disků i magnetofonových kazet je určena k absenčnímu půjčování. Ovšem u nových nahrávek, jak již bylo uvedeno v kapitole věnované legislativě (s. 5), je nutné dodržet ochrannou lhůtu 9 měsíců. Teprve po jejím vypršení jsou zvukové nosiče uvolněny k půjčování i mimo budovu knihovny. Na základě rozhodnutí odborných pracovníků Hudebního úseku MKP u některých CD prezenční režim půjčování zůstává zachován, a to zpravidla kvůli jedinečnosti dané nahrávky. Neznamená to však, že uživatelé knihovny nemají možnost si vybrané tituly poslechnout. V Hudebním úseku ÚK MKP byla k tomuto účelu zřízena speciální poslechová zóna vybavená kvalitními přehrávacími přístroji. V současnosti zde mají registrovaní uživatelé MKP k dispozici 4 gramofony, 1 magnetofon, 4 CD přehrávače a 1 Blu-ray a DVD přehrávač. Poslechových míst lze využít i v několika dalších pobočkách sítě MKP; jedná se o pobočky č. 52 – Bohnice, č. 58 – Opatov a č. 35 – Břevnov.

4.6 Audiovizuální dokumenty v Hudebním úseku MKP

Fond DVD, který vlastní Městská knihovna v Praze, je tvořen dvěma kolekcemi. Jedna je budována v Divadelním a filmovém úseku MKP, druhá v Hudebním úseku MKP. Hudební fond se začal o zvukově obrazové dokumenty rozrůstat v roce 2009;

---

⁵³ ČERVINKOVÁ, Blanka. *Zásady pro půjčování*, s. 17

registrovaní uživatelé knihovny si mohli vybírat z prvních 108 titulů. V současnosti nabídka tvoří již 376 videonahrávek oper, operet, muzikálů, baletů, koncertů vážné i populární hudby a hudební dokumenty.

<i>Rok</i>	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Počet nových titulů na DVD nebo Blu-ray</i>	108	114	101	33	33

Tabulka č. 3: Přírůstky AV dokumentů do fondu Hudebního úseku v l. 2009-2013

(stav k 11. 12. 2013)⁵⁴

4.6.1 Akvizice a zpracování DVD

Audiovizuální dokumenty jsou do fondu Hudebního úseku MKP zpravidla získány nákupem. Nová DVD a Blu-ray disky (také BD) průběžně vybírají odborní pracovníci Hudebního úseku, a to z nakladatelských katalogů, elektronických i tištěných, případně z nabídkových seznamů přímých dodavatelů. Za výhodu lze považovat skutečnost, že se každý z nich zaměřuje především na výběr titulů toho žánru, který je mu nejbližší a v němž se orientuje nejlépe, což napomáhá budovat kvalitní fond zvukově obrazových dokumentů.

Seznam titulů vybraných k nákupu je předán oddělení akvizice, které nejdříve ověří, jestli MKP ve fondu už některé z požadovaných titulů DVD nemá. Poté se s objednávkou obrátí na některého z již ověřených dodavatelů. Tituly jsou objednávány pouze v jednom exempláři.

Hudební úsek MKP, na rozdíl od Divadelního a filmového úseku, přijímá do svého fondu i dary DVD. Autorská práva porušována nejsou. Darovaná DVD mají nastavený režim prezenčního půjčování stejně jako tituly pořízené nákupem. Jiná možnost ani není, neboť vzhledem k tomu, že přes všechnu snahu nejsou uzavřeny licenční smlouvy s držiteli autorských práv, všechny audiovizuální dokumenty, které patří do hudebního fondu, lze půjčovat výhradně k místnímu studiu.

⁵⁴ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). Městská knihovna v Praze [online]. c 2010- [cit. 2013-07-26]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz>

Postup zpracování DVD či BD je stejný jako u zvukových nosičů. Nejdříve je třeba zkontrolovat, zda byly dodány všechny tituly uvedené na dodacím listě a zda nejsou poškozeny. Následně je každý exemplář uložen do databáze. Zároveň automaticky získá přírůstkové číslo a signaturu. V této první fázi zpracování jsou do databáze uložena alespoň základní data (záhlaví, název, EAN, katalogové číslo nosiče, rok vydání), aby bylo možné titul vyhledat. Důležité je to proto, aby i v případě, že dané DVD či BD - a obecně jakýkoliv dokument, který knihovna získala – ještě není zkatologizováno, bylo možné ověřovat duplicitu.

Ještě před samotnou katalogizací proběhne knihovnické zpracování, které je stejné jako u zvukových nosičů. Samolepka se signaturou je umístěna na hřbet obalu i na booklet či jinou přílohu. Další, speciálně pro tyto účely vyrobené polepky s logem knihovny a ručně dopsanou signaturou, se lepí přímo na DVD, resp. Blu-ray disk. Zpravidla na booklet je umístěn čárový kód.

Následuje vlastní podrobná katalogizace. K titulům jsou připojovány entity osob, institucí, názvové údaje, durata, deskriptory a také tzv. obsahová charakteristika (OCH), údaj, který v případě audiovizuálních a zvukových dokumentů specifikuje, o jaký žánr se jedná (viz Příloha 3).

4.6.2 Vyhledávání a půjčování DVD

Všechny hudební zvukově obrazové dokumenty mají skladovou lokaci. Pro uživatele knihovny to znamená, že jedinou možností, jak se k titulům dostat, je hledat v elektronickém katalogu a prostřednictvím počítače si požadovaný titul objednat. Vyhledávat lze jak podle autorů, institucí či názvů, tak i podle deskriptorů nebo obsahových charakteristik. Záleží na tom, jakou úroveň vyhledávání si čtenář zvolil (viz s. 27 této práce).

Jak již bylo uvedeno, vzhledem k neexistenci licenčních smluv není dovoleno půjčovat hudební DVD a BD absenčně. Aby vůbec registrovaní čtenáři měli možnost vybraný titul shlédnout, byl v poslechové zóně Hudebního úseku MKP nainstalován kvalitní Blu-ray přehrávač, zabezpečený proti kopírování. Příklad je běžně využíván. Rezervační systém zaveden nebyl.

Obrázek 3: Poslechová zóna v Hudebním úseku MKP (autor foto Aleš Náhlý)

4.7 Divadelní a filmový úsek MKP

Jak již bylo uvedeno, Městskou knihovnu v Praze tvoří jen oddělení beletrie a naučné literatury, ale její součástí je i několik specializovaných oddělení. Jedním z nich je Divadelní a filmový úsek MKP, který v loňském roce oslavil 70 let své existence. Oddělení vzniklo v době 2. světové války. „*Zájem o divadlo a film navzdory událostem rostl. A tak se stalo, že bylo 2. listopadu 1942 za přítomnosti tehdejších filmových hvězd, mezi nimiž nechyběla ani Adina Mandlová nebo Hana Vítová, slavnostně otevřeno Divadelní a filmové oddělení Městské knihovny v Praze.*“⁵⁵

Za celou dobu své existence oddělení neztratilo na významu a oblibě. Nadále zůstává nepostradatelným jak pro studenty uměleckých škol, tak pro znalce a profesionály z oblasti divadla, filmu a televize, neboť bohatý, léta odborně budovaný knihovní fond je důležitým zdrojem informací i inspirace. Oddělení není zaměřeno pouze na

---

⁵⁵ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). *Ústřední knihovna: divadelní oddělení: historie*. In: Městská knihovna v Praze [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, c 2010- [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz/cz/kontakty/pobocky/ustredni-knihovna-divadelni-oddeleni/historie/>

odborníky. Kromě úzce specializované literatury (filmové scénáře, divadelní hry, monografie z oborů teorie divadla, filmu, scénografie a kostýmnictví, české i cizojazyčné divadelní a filmové encyklopedie, divadelní, filmové a televizní recenze, které jsou shromažďovány od 60. let 20. stol.), si uživatelé knihovny mohou vybírat z pestré kolekce životopisných knih, divadelních a filmových časopisů a DVD s českými i zahraničními filmy.

Divadelní a filmový úsek MKP na požádání vypracovává bibliografické či faktografické rešerše podle zadání objednatele, podílí se na službě „Ptejte se knihovny“ a nabízí možnost vyhledávat on-line v databázích Film Index International, FIAF a American Film Institute Catalog, a to i prostřednictvím vzdáleného přístupu.⁵⁶

Divadelní a filmový úsek MKP je umístěn v budově Ústřední knihovny MKP v přízemí vpravo. Architektonické řešení jeho interiéru zůstalo zachováno v původní podobě tak, jak jej navrhl architekt František Roith⁵⁷, autor budovy Městské knihovny v Praze, otevřené pro veřejnost v roce 1928.

4.8 Audiovizuální dokumenty v Divadelním a filmovém úseku MKP

Součástí fondu Divadelního a filmového úseku MKP jsou – jak již bylo zmíněno – filmy na DVD. Vesměs se jedná o hrané filmy. Dokumentárních filmů MKP vlastní jen 53 (stav k 26. červenci 2013); celovečerní filmy a cyklus 26 televizních portrétů věnovaných výrazným osobnostem československé kinematografie 60. let minulého století vydaných v edici České televize „*Zlatá šedesátá*“.⁵⁸

Podle ústního sdělení Mgr. Marie Valtrové bylo prvních více než 200 filmových snímků pořízeno do knihovny v roce 2008. Jednalo se o klasické české filmy, které vyšly buď v edici „*Zlatý fond české kinematografie*“ nebo „*Zlatá kolekce českých filmů*“. Již v následujícím roce se fond DVD rozšířil také o filmy zahraniční. Tituly

---

⁵⁶ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). *Ústřední knihovna: divadelní oddělení: historie*. In: Městská knihovna v Praze [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, c 2010- [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz/cz/kontakty/pobocky/ustredni-knihovna-divadelni-oddeleni/historie/>

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). Městská knihovna v Praze [online]. c 2010- [cit. 2013-07-26]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz>

byly zpřístupněny registrovaným uživatelům hned v roce 2008. Absenční půjčování bylo umožněno díky uzavření licenčních smluv s filmovými společnostmi, které jsou nositeli práv k tomu kterému filmu.

V současnosti Divadelní a filmový úsek MKP nabízí 1579 titulů DVD; z toho 617 českých a 962 zahraničních filmů (stav k 11. prosinci 2013).⁵⁹

4.8.1 Akvizice a zpracování DVD

Doplňování knihovního fondu audiovizuálními dokumenty probíhá průběžně v těsné spolupráci Oddělení akvizice a Divadelního a filmového úseku MKP. V praxi to znamená, že o výběr titulů se od prvopočátku stará Mgr. Marie Valtrová, která v letech 1998-2011 působila ve funkci vedoucí Divadelního a filmového úseku MKP. Díky jejím odborným znalostem a širokému rozhledu se v kolekci DVD, kterou vlastní MKP, nacházejí kvalitní snímky, nikoliv běžná komerční produkce. Podle ústního sdělení Mgr. Valtrové není cílem budovat v knihovně fond DVD, který by suploval nabídku titulů ve videopůjčovnách. Přesto nebo možná právě proto je o půjčování filmů z fondu MKP, a to i těch méně známých či divácky náročnějších, stále velký zájem.

Tituly jsou do knihovního fondu pořizovány výhradně nákupem, neboť podle zákona č. 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích se na audiovizuální dokumenty právo povinného výtisku nevztahuje. Z důvodu, že je tituly možné absenčně půjčovat pouze na základě řádně uzavřených licenčních smluv, MKP darovaná DVD nepřijímá.

Výběr filmů probíhá prostřednictvím aktualizované databáze společností, s nimiž MKP uzavřela smlouvu. Většina nových titulů v jednom i více exemplářích je pořizována jen do Ústřední knihovny. Od roku 2010 je budován fond DVD také na pobočce č. 56 – Dům čtení; tamější kolekci tvoří především filmové adaptace divadelních her, románů a povídek. O nákupu DVD do dalších poboček Městská knihovna v Praze v současné době neuvažuje.

Samotné objednávání DVD u distributorů, přijímání požadovaných titulů a s tím související následné činnosti, tj. kontrolu dodávky, zpracování faktury, uložení titulu do

---

⁵⁹ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). Městská knihovna v Praze [online]. c 2010- [cit. 2013-07-26]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz>

databáze, signování a připojení čárového kódu instituce má v kompetenci oddělení akvizice. V případě, že jde o první exemplář titulu, který MKP do svého fondu pořídila, je DVD předáno oddělení katalogizace ke jmennému zpracování. Věcné zpracování, tj. připojení obsahové charakteristiky (tzv. OCH), deskriptorů a anotací má na starosti Divadelní a filmový úsek MKP, konkrétně Mgr. Marie Valtrová. Posledním procesem před expedováním titulu do fondu je knihovní zpracování; každé DVD je na hřbetě obalu viditelně označeno samolepkou s logem knihovny a signaturou.

Oddělení akvizice má na starost i získávání licencí od filmových společností a uzavírání licenčních smluv. Jedině tak má knihovna právo půjčovat filmy i mimo budovu knihovny. Podle ústního sdělení Mgr. Jany Krpatové, vedoucí oddělení akvizice, jsou zpravidla podepisovány rámcové licenční smlouvy, a to na dobu neurčitou. Městská knihovna v Praze získala oprávnění užít dílo, tedy půjčovat DVD, od tří filmových společností. Jsou jimi Bontonfilm, Magic Box a Filmexport. Především na domácí produkci se zaměřuje společnost Filmexport, která např. v edici „*Zlatý fond české kinematografie*“ vydala více než 200 českých archivních filmů. Zbylé dvě instituce distribuují ve větší míře zahraniční tituly na DVD.

Je zřejmé, že největší překážkou v rozšiřování fondu DVD v knihovně (a v knihovnách obecně) nemusí být nedostatek financí na nákup dokumentů a už vůbec ne omezená nabídka trhu s DVD, ale závislost na ochotě filmových společností absenční půjčování umožnit. Příkladem jsou podle sdělení Mgr. Valtrové problémy s nákupem digitalizovaných DVD z Národního filmového archivu (snímky Markéta Lazarová, Všichni dobří rodáci), filmů vydaných Muzeem Karla Zemana a edicí filmů České televize.

4.8.2 Vyhledávání a půjčování DVD

První DVD přibyly do fondu MKP v době, kdy byly více než deset let knihovní jednotky zpracovávány pouze počítačově, katalogizační lístky se netiskly a lístkovnice nedoplňovaly novými záznamy. Informace o zvukově obrazových dokumentech tak lze vyhledávat jen v databázi MKP buď přímo v knihovně nebo na webových stránkách MKP. Vlastní uložení fyzických dokumentů je dvojitý – zahraniční tituly jsou umístěny na volném výběru v přízemí Divadelního a filmového úseku, české filmy na veřejnosti nepřístupné galerii (tzv. sklad Masky). Půjčení DVD, které má lokaci „sklad“, nutně předchází jeho objednání prostřednictvím počítače. Vybrat si titul lze buď

v elektronickém katalogu nebo v aktualizovaných tištěných seznamech, které jsou čtenářům k dispozici u pultu Divadelního a filmového úseku MKP.

Dvojí je také režim půjčování DVD. Většina titulů má nastavený absenční režim. Výjimku tvoří několik filmů, které byly vzhledem k tomu, že zaujímají významné místo v dějinách kinematografie, zakoupeny bez licenční smlouvy; v případě zájmu je možné shlédnout je přímo budově knihovny na jednom ze dvou Blu-ray přehrávačů. Výhradně k prezenčnímu studiu jsou určeny profily významných českých filmových režisérů z edice České televize „Zlatá šedesátá“ a záznamy dnes již historických divadelních představení Činoherního studia Ústí nad Labem, Činoherního klubu, Divadla Na zábradlí, Městských divadel pražských, vydávaných jako příloha časopisu Reflex.

Uživatel knihovny může mít současně půjčeny maximálně 4, resp. 8 titulů DVD; limit závisí na délce jeho členství v MKP. Výpůjční lhůta zvukově obrazových dokumentů bývala týden.⁶⁰ Od 1. října 2013, kdy začal platit nový knihovní řád, byla výpůjční lhůta všech knihovních dokumentů sjednocena (s výjimkou grafických listů a reprodukcí) na 4 týdny, což v případě DVD znamená čtyřnásobné prodloužení oproti minulosti.⁶¹

---

⁶⁰ MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE. *Knihovní řád Městské knihovny v Praze: znění účinné od 1. 3. 2012*, s. 17

⁶¹ Knihovní řád MKP 2013

5 ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo představit některé netradiční, tedy netištěné, dokumenty ve fondu Městské knihovny v Praze. Pozornost byla zaměřena na zvukové a zvukově obrazové dokumenty, které tvoří nezanedbatelnou část fondu, jak dokládají počty titulů, které knihovna svým čtenářům nabízí.

K rozhodnutí obohatit fond MKP o nahrávky došlo v druhé polovině 60. let minulého století, v době, kdy obliba vinylových desek dosahovala ve světě svého maxima. První gramodesky si v tehdejší Knihovně Bedřicha Smetany mohli čtenáři půjčit v roce 1968 a půjčovat si je mohou i dnes, byť jen k prezenčnímu poslechu v Hudebním úseku MKP. Situace se má změnit v prvním čtvrtletí roku 2014, neboť desky v hudebním oddělení bohnické pobočky MKP (pobočka č. 52) budou uvolněny k absenčnímu půjčování. Dále je plánováno, že na několika vybraných pobočkách MKP budou mít čtenáři možnost zapůjčit si notebook a poslechnout si nahrávky digitalizovaných gramodesek z fondu knihovny.

Na konci 70. let začala MKP nakupovat magnetofonové kazety. Jejich obliba u čtenářů, umocněná existencí walkmanů a přehrávačů v automobilech, byla ještě v 90. letech velká. Vzhledem k rozšíření nabídky zvukových nosičů o kompaktní disky, které posluchačům poskytují vyšší kvalitu nahrávek, se zájem o půjčování kazet natolik snížil, že bylo rozhodnuto tento druh zvukových nosičů ponechat jen ve fondu Hudebního úseku MKP.

Nabídka a možnost půjčování zvukových nosičů v knihovnách byla a je ovlivněna více faktory. Patří mezi ně nejen finanční možnosti knihovny, ale také dostupnost titulů na trhu, znění autorského zákona a licenční smlouvy, které stanovují, za jakých podmínek mohou být nahrávky půjčovány. Zatímco nabídka nahrávek od 90. let vzrostla, nově uzavřená kolektivní licenční smlouva mezi kolektivními správci autorských práv a Národní knihovnou ČR v roli zástupce knihoven v roce 2003 způsobila výrazná omezení v půjčování zvukových nosičů. Ochranná lhůta, během které nesmí být nově vydané zvukové záznamy půjčovány absenčně, byla prodloužena na 9 měsíců od nabytí nahrávky knihovnou, což se statisticky projevilo a projevuje v poklesu výpůjček CD.

Pro knihovny je důležité nepřicházet o čtenáře, ale naopak je získávat. Aby se situace v tomto směru změnila k lepšímu, lze jednak dále jednat s autorskými svazy o

nastavení příznivějších podmínek pro knihovny, jednak nabízet čtenářům – byť se zpožděním - atraktivní tituly nejrůznějších žánrů.

Uživatelé knihoven, kteří mají zájem o hudebniny, zvukové nahrávky, audiovizuální dokumenty či jiné speciální materiály, vítají existenci oborově zaměřených oddělení. Dokladem toho je skutečnost, že služeb Hudebního úseku i Divadelního a filmového úseku MKP již řadu desítek let využívají jak odborníci, tak laická veřejnost. Důvodem není jen soustředění významné části knihovnických jednotek na jednom místě, ale také možnost získat požadované informace od těch zaměstnanců knihovny, kteří se dobře orientují jak v knihovním fondu, tak v daném oboru a dokáží proto zodpovědět i složité dotazy. Obě podmínky mohou být nejlépe splněny právě tehdy, když dobře fungují speciální oddělení.

V ideálním případě je kolektiv zaměstnanců speciálního oddělení tvořen jak knihovníky, tak v případě hudebního, resp. divadelního oddělení muzikology či teatrology. Jejich vzájemná spolupráce příznivě napomáhá zvyšovat kvalitu služeb díky vzájemnému předávání informací a zkušeností. Čtenáři tak mají možnost vybírat si z pestré nabídky nahrávek a DVD, která uspokojí běžné návštěvníky knihovny i profesionály, neboť díky pečlivému výběru jsou do fondu nakupovány hodnotné tituly všech žánrů, o které nebude jen chvilkový zájem či takové, které ani na běžném trhu nejsou.

V neposlední řadě spočívá význam speciálních oddělení v tom, že mohou přilákat čtenáře do knihovny jako takové. Jako příklad lze uvést existenci audioknih. Jejich poslech může přivést čtenáře k přečtení namluvené knihy, k zapůjčení titulu v originálním jazyce či jiného titulu daného autora, k zvýšenému zájmu o vybrané téma, které se opět projeví dalšími návštěvami knihovny.

Navíc pokud speciální oddělení, jako je tomu právě v případě obou výše zmíněných úseků MKP, dosahuje stabilně vysoké úrovně, stává se i dobrou vizitkou té které knihovny. I tato skutečnost je pádným důvodem, proč hudební, divadelní a další odborná oddělení podporovat i ve veřejných knihovnách.

Seznam použité literatury

BÁRTEK, Matěj. *Kolektivní správa autorských práv k hudebním dílům: historie a současnost*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/76698/pravf_m/Diplomka-Matej_Bartek.txt

BURGETOVÁ, Jarmila. K 90. výročí prvního knihovnického zákona. *Knihovna plus* [online]. 2009, č. 2 [cit. 2013-06-24]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/burget.htm>

CELBOVÁ, Iva. Doplnování knihovního fondu. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z : http://aleph.nkp.cz/F/SRM96E61XQI2EANSYTKX63G9RATPDT43YXRQ5PBXG3DFBLGTFF-46389?func=full-set-set&set_number=094973&set_entry=000006&format=999

CELBOVÁ, Iva. Povinný výtisk. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/LTJGXQE8B9QNBTO9L9L7864RIFJI31QQ3SI6X3G741YDDK7NYP-20241?func=full-set-set&set_number=015338&set_entry=000004&format=999

CELBOVÁ, Ludmila. DVD. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-07-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/GXCEVJ7UTP4G4XP7Y8M2NTLJL9HPGML3H32TTI59HFDX3D1NSL-46795?func=full-set-set&set_number=000586&set_entry=000001&format=999

CELBOVÁ, Ludmila. Gramofonová deska. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/F/BL8BKFXGTG77RJ6S89GFAGDTI7R2I6XRF84P9ALYFGY22L>

[UKEET-01613?func=full-set-set&set_number=123281&set_entry=000001&format=999](http://aleph.nkp.cz/F/S4G2SAGXEB8C9VUVNSHN15GM123YP9NNSETE5I7J6U8YS53R4T-60583?func=full-set-set&set_number=123281&set_entry=000001&format=999)

CELBOVÁ, Ludmila. Kompaktní disk. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/S4G2SAGXEB8C9VUVNSHN15GM123YP9NNSETE5I7J6U8YS53R4T-60583?func=full-set-set&set_number=124345&set_entry=000006&format=999

CELBOVÁ, Ludmila. Magnetická páska. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/TM391L77JYF5U7QNB5276NJ4G23D1ATS64QMEAM5EYDXH3VRRH-54073?func=full-set-set&set_number=124266&set_entry=000001&format=999

ČERVINKOVÁ, Blanka. *Zásady pro půjčování audiálních médií v síti Městské knihovny v Praze*. Praha: Městská knihovna v Praze, 1983. 22 s.

ČESKO. MINISTERSTVO KULTURY. Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřízenými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky [online]. Praha: 31. 3. 2005 [cit. 2013-06-24]. Dostupný také z:

<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/legislativa/metodicky-pokyn-ministerstva-kultury-k-vymezeni-standardu-verejnych>

ČESKO. Zákon č. 257/2001 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001. Dostupné také z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 53/1959 Sb. o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon) [online]. [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/eknih/1954ns/stenprot/033schuz/prilohy/priloh24.htm>

DANIELISOVÁ, Tereza. O povinných výtiscích. *Grand biblio: časopis pro čtenářskou veřejnost - o knihách ze všech stran*. 2008, 2(12), 57. ISSN 1802-3320

Dějiny české populární hudby: technický vývoj v datech. *Fonogram 4 Fun* [online]. © 2010-2012 [cit. 2013-06-28]. Dostupné z:

<http://www.fonogram.4fan.cz/index.php?page=vynalezky>

DEMIANOVÁ, Marcela. *Půjčování zvukových a audiovizuálních dokumentů v členských státech EU a v České republice*. Praha, 2006. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví

GUŠTAR, Milan. Nejstarší nahrávky hudby. In: *His voice* [online]. c2003-2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: http://www.hisvoice.cz/clanek_1311_nejstarsi-nahravky-hudby.html

HAUZNEROVÁ, Zdena. Autorský zákon. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/5HKMKMPK6IPRMYLMMQSDRXBA3H1TH5LHM6HIQAI74FB2SGPJFY-06586?func=full-set-set&set_number=072393&set_entry=000001&format=999

KNOLL, Adolf. Ohlédnutí za digitalizací v českých knihovnách: jak to bylo. In: *Digitalizace, aneb konec oslích uší: DKOU: sborník vydáný u příležitosti stejnojmenné konference konané 14. - 16. 6. 2010 v Městské knihovně v Praze 2*. Praha: Městská knihovna v Praze, 2010. 303 s. ISBN 978-80-85041-05-7

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). Městská knihovna v Praze [online]. c 2010- [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz>

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE (Česko). *Ústřední knihovna: hudební oddělení: historie*. In: Městská knihovna v Praze [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, c 2010- [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz/cz/kontakty/pobocky/ustredni-knihovna-hudebni-oddeleni/historie/>

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Glasgowská deklarace o knihovnách, informačních službách a intelektuální svobodě. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2010-09-21 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/IFLAGlas.htm

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Kodaňská deklarace. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/KoDekl.htm

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Manifest UNESCO o veřejných knihovnách 1994. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24].

Dostupné z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Manifest_UNESCO.htm

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Mezinárodní doporučení. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=04_mezinarodni_doporuceni.htm&PHPSESID=7951d30c3afec5e44f8be4dd2f724e24

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Zpráva o Zelené knize o roli knihoven v moderním světě. In: *Informace pro knihovny: portál Knihovnického institutu Národní knihovny ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2012-12-20 [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/Rezoluce_oroli.htm

NEUBAUER, Tomáš. Historie vinylu 1850-1899. *Muzikus* [online]. c 2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Historie-vinylu-1850-1899~29~zari~2003/>

NEUBAUER, Tomáš. Historie vinylu 1900-1919. *Muzikus* [online]. c 2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Historie-vinylu-1900-1919~21~listopad~2003/>

RICHTER, Vít a Vincenc STREIT. K půjčování zvukových a zvukově obrazových dokumentů ve vybraných evropských knihovnách. *Národní knihovna*. 2003, **14**(2), 93-96. ISSN 0862-7487. Dostupné také z:

<http://knihovna.nkp.cz/NKKR0302/0302093.html>

RICHTER, Vít. Nové podmínky pro půjčování zvukových záznamů v knihovnách. *Čtenář*. 2004, 56(2), 49-52. ISSN 0011-2321. Dostupné také z:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/ZvukPujcPodm.htm

SCHOUHAMER IMMINK, Kees A. *Shannon, Beethoven and the compact disc*. Dec. 2007 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://www.exp-math.uniessen.de/~immink/pdf/beethoven.htm>

ŠIMÁČEK, Marek. *Audioknihy v anglo-amerických zemích a v ČR*. Praha, 2006.

Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví

ŠÍR, Filip. *Popis digitalizace LP desek ve vybraných knihovnách v České republice a ve světě*. Praha, 2011/2012. Absolventská práce. Vyšší odborná škola informačních služeb

ŠNÝDR, Mirko. Výměnný fond. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/GK435F2NVSVPQ9ADDRLT28T3QKJ4MK5JXX277IN15AV934XPT3-53450?func=full-set-set&set_number=012312&set_entry=000002&format=999

TIŠNOVSKÝ, Pavel. Následovníci kompaktních disků: DVD. *Root.cz: informace nejen ze světa Linuxu* [online]. © 1998 – 2013 [cit. 2013-07-22]. ISSN 1212-8309. Dostupné z: <http://www.root.cz/clanky/nasledovnici-kompaktnich-disku-dvd/>

VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. *Rozbor činnosti a hospodaření MKP v roce 2008* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2009. 75 s. Dostupné z:

http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?query=Rozbor+%C4%8Dinnosti+a+hospoda%C5%99en%C3%AD+v+roce+2008&lang=cs&kde=all#/c_s_ol=query-eq:Rozbor%2B%25C4%258Dinnosti%2Ba%2Bhospoda%25C5%2599en%25C3%25AD%2Bv%2Broce%2B2008

VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. *Rozbor činnosti a hospodaření MKP v roce 2009* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2010. 75 s. Dostupné z:

http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?query=Rozbor+%C4%8Dinnosti+a+hospoda%C5%99en%C3%AD+v+roce+2009&lang=cs&kde=all#/c_s_ol=query-

[eq:Rozbor%2B%25C4%258Dinnosti%2Ba%2Bhospoda%25C5%2599en%25C3%25AD%2Bv%2Broce%2B2009](http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?query=rozbor+%C4%8Dinnosti+a+hospoda%C5%99en%C3%AD+MKP+v+roce+2010&lang=cs&kde=all#/c_s_ol=query-eq:Rozbor%2B%25C4%258Dinnosti%2Ba%2Bhospoda%25C5%2599en%25C3%25AD%2Bv%2Broce%2B2009)

VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. *Rozbor činnosti a hospodaření MKP v roce 2010* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011. 88 s. Dostupné z:

http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?query=rozbor+%C4%8Dinnosti+a+hospoda%C5%99en%C3%AD+MKP+v+roce+2010&lang=cs&kde=all#/c_s_ol=query-eq:rozbor%2B%25C4%258Dinnosti%2Ba%2Bhospoda%25C5%2599en%25C3%25AD%2BMKP%2Bv%2Broce%2B2010

VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. *Rozbor činnosti a hospodaření MKP v roce 2011* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2012. 75 s. Dostupné z:

http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?query=Rozbor+%C4%8Dinnosti+a+hospoda%C5%99en%C3%AD+v+roce+2012&lang=cs&kde=all#/c_s_ol=query-eq:Rozbor%2B%25C4%258Dinnosti%2Ba%2Bhospoda%25C5%2599en%25C3%25AD%2Bv%2Broce%2B2011

VÁVRA, Jan a Libuše MATYÁŠOVÁ. *Rozbor činnosti a hospodaření MKP v roce 2012* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013. 73 s. Dostupné z:

http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?query=Rozbor+%C4%8Dinnosti+a+hospoda%C5%99en%C3%AD+v+roce+2012&lang=cs&kde=all#/c_s_ol=query-eq:Rozbor%2B%25C4%258Dinnosti%2Ba%2Bhospoda%25C5%2599en%25C3%25AD%2Bv%2Broce%2B2012

ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Knihovní zákon. In: *KDT: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2013-06-24]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/3IIDTX68UDV5NALCYX4IBHXIJDUR23CL3UAN1T3SMAS4JQIC79-64399?func=full-set-set&set_number=007088&set_entry=000002&format=999

ZIKA, Bohuslav Bob. Nahrávací studio do kapsy – technologie a užití dvoustopého záznamu. *Muzikus* [online]. c 2013 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z:

<http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/Nahravaci-studio-do-kapsy-technologie-a-uziti-dvoustopeho-zaznamu~21~zari~2010/?&mprint%5B4392%5D=1>

Seznam vyobrazení

Seznam tabulek

Tabulka 1: Hudební dokumenty v MKP v číslech	25
Tabulka 2: Náklady na doplňování fondu zvukových dokumentů v l. 2008 – 2012.....	36
Tabulka 3: Přírůstky AV dokumentů do fondu Hudebního úseku v l. 2009 – 2013.....	44

Seznam obrázků

Obrázek 1: Studijní a poslechové místa v Knihovně Bedřicha Smetany v 80. letech 20. stol.....	26
Obrázek 2: Uložení kompaktních disků a magnetofonových kazet ve skladu Hudebního úseku MKP na přelomu 1. a 2. desetiletí 21. stol.....	32
Obrázek 3: Poslechové zóna v Hudebním úseku MKP (červenec 2013).....	46

Seznam příloh

Příloha 1: Třídění pro speciální katalog gramodesek a kazet.....	I
Příloha 2: Seznam obsahových charakteristik zvukových nosičů.....	II
Příloha 3: Seznam obsahových charakteristik zvukově obrazových dokumentů.....	V
Příloha 4: Přehled poboček se stálým fondem CD	VI

Příloha 1: **Třídník pro speciální katalog gramodesek a kazet**

1,2	Komorní hudba
3	Koncerty – vnitřní řazení podle jednotlivých nástrojů
4	Orchestrální skladby
5	Symfonie , symfoniety, koncertantní symfonie apod.
6	Melodramy , i scénické
7	Písně a písňové cykly – umělé
8	Sbory
9	Hudba jevištní, filmová, televizní, balety, opera, opereta, muzikál
10	Oratoria , mše, kantáty
12	Folklor
13	Dechová hudba
14	Jazz
15	Moderní populární hudba
17	Hudební snímky ke zvláštním účelům hymny, slavnostní pochody, festivaly politické písně, snímky ke společenským příležitostem, pásma k výročím, koledy
18	Tematická alba, edice dle názvů
19	Divadelní, rozhlasové a televizní hry , dramatinovaná četba pro dospělé a mládež
20	Próza
21	Poezie – i pásma poezie
22	Pohádky a knížky pro děti
23	Skeče , kabaretní výstupy, estrády, malé formy
24	Projevy , vzpomínky, paměti, dokumenty
26	Instrukční snímky , mj. jazzgymnastika, společenské tance

Příloha 2: Seznam obsahových charakteristik zvukových nosičů⁶²

V8	ZVUKOVÉ NOSIČE.
V8a	Zvukové nahrávky hudby.
V8a1	Komorní hudba: sólové nástroje a sólové nástroje s doprovodem klavíru.
<i>V8a1a</i>	Skladby pro klavír na jednu a dvě ruce.
<i>V8a1b</i>	Skladby pro čtyřruční klavír.
<i>V8a1c</i>	Skladby pro cembalo.
<i>V8a1d</i>	Skladby pro housle sólo, nebo s doprovodem jednoho dalšího nástroje (1 klavír, nebo 1 houslí, nebo 1 flétny, nebo 1 kytary apod.).
<i>V8a1e</i>	Skladby pro violu sólo, nebo s doprovodem jednoho dalšího nástroje (1 klavír, nebo 1 houslí, nebo 1 flétny, nebo 1 kytary apod.).
<i>V8a1f</i>	Skladby pro violoncello sólo, nebo s doprovodem jednoho dalšího nástroje (1 klavír, nebo 1 houslí, nebo 1 flétny, nebo 1 kytary apod.).
<i>V8a1g</i>	Skladby pro kontrabas sólo, nebo s doprovodem jednoho dalšího nástroje (1 klavír, nebo 1 houslí, nebo 1 flétny, nebo 1 kytary apod.).
<i>V8a1h</i>	Skladby pro kytaru či loutnu, nebo s doprovodem jednoho dalšího nástroje (1 klavír, nebo 1 houslí, nebo 1 flétny, nebo 1 kytary apod.).
<i>V8a1i</i>	Skladby pro banjo, mandolínu, nebo citeru, buď sólo, nebo s doprovodem jednoho dalšího nástroje (1 klavír, nebo 1 houslí, nebo 1 flétny, nebo 1 kytary apod.).
<i>V8a1j</i>	Skladby pro harfu.
<i>V8a1k</i>	Skladby pro příčnou flétnu či pikolu sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1l</i>	Skladby pro zobcovou flétnu sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1m</i>	Skladby pro hoboj či anglický roh sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1n</i>	Skladby pro klarinet sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1o</i>	Skladby pro saxofon či fagot sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1p</i>	Skladby pro trubku sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1q</i>	Skladby pro lesní roh sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1r</i>	Skladby pro pozoun či tubu sólo, nebo s doprovodem klavíru.
<i>V8a1s</i>	Skladby pro varhany sólo.
<i>V8a1t</i>	Skladby pro akordeon či ústní harmoniku sólo, nebo s doprovodem klavíru
<i>V8a1u</i>	Skladby pro bicí nástroje.
<i>V8a1v</i>	Skladby pro elektrofonické nástroje.
<i>V8a1w</i>	Skladby pro historické nástroje.
<i>V8a1x</i>	Skladby pro lidové a exotické nástroje.
V8a2	Komorní hudba: instrumentální soubory a ansámby.
<i>V8a2a</i>	Dua: skladby pro dva nástroje.
<i>V8a2b</i>	Tria: skladby pro tři nástroje.
<i>V8a2c</i>	Kvartety: skladby pro čtyři nástroje.
<i>V8a2d</i>	Kvintety: skladby pro pět nástrojů.
<i>V8a2e</i>	sextety: skladby pro šest nástrojů.
<i>V8a2f</i>	Septety: skladby pro sedm nástrojů.
<i>V8a2g</i>	Oktety: skladby pro osm nástrojů.
<i>V8a2h</i>	Nonety: skladby pro devět nástrojů.

⁶² MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE. Systematické třídění, s. 68-71

V8a2i	Skladby pro 10 a více nástrojů do velikosti komorního orchestru.
V8a2j	Triové sonáty. Barokní sonáty.
V8a3	Koncerty a koncertantní skladby pro sólový nástroj s orchestrem.
V8a3a	Skladby pro klavír a orchestr.
V8a3b	Skladby pro cembalo a orchestr.
V8a3c	Skladby pro varhany a orchestr.
V8a3d	Skladby pro housle a orchestr.
V8a3e	Skladby pro violu a orchestr.
V8a3f	Skladby pro violoncello a orchestr.
V8a3g	Skladby pro kontrabas a orchestr.
V8a3h	Skladby pro flétnu a orchestr.
V8a3i	Skladby pro zobcovou flétnu a orchestr.
V8a3j	Skladby pro hoboj nebo anglický roh a orchestr.
V8a3k	Skladby pro klarinet a orchestr.
V8a3l	Skladby pro fagot a orchestr.
V8a3m	Skladby pro saxofon a orchestr.
V8a3n	Skladby pro lesní roh a orchestr.
V8a3o	Skladby pro trubku a orchestr.
V8a3p	Skladby pro pozoun a orchestr.
V8a3q	Skladby pro tubu a orchestr.
V8a3r	Skladby pro kytaru a orchestr.
V8a3s	Skladby pro harfu a orchestr.
V8a3t	Skladby pro bicí nástroje a orchestr.
V8a3u	Skladby pro elektrofonické (elektronické) nástroje s orchestrem.
V8a3v	Skladby pro ostatní sólové nástroje včetně nástrojů historických, lidových a exotických s orchestrem.
V8a3w	Skladby pro 2 a více sólových nástrojů s orchestrem.
V8a4	Orchestrální skladby: přede hry, fantazie, rapsodie, tance, suity, serenády.
V8a5	Symfonické žánry: symfonie, symfonické básně, sinfonie, koncertantní symfonie, symfoniety.
V8a6	Melodramy.
V8a7	Písň (vážná hudba).
V8a7a	Písňové cykly.
V8a7b	Koncertní árie.
V8a7c	Písničky pro děti.
V8a8	Sbory.
V8a9	Hudebně scénické žánry.
V8a9a	Operní komplety.
V8a9b	Operní árie, operní recitály, operní sbory.
V8a9c	Operety.
V8a9d	Muzikály.
V8a9e	Hudba k baletům.
V8a9f	Hudba k filmům. Soundtracky.
V8a10	Vokálně instrumentální žánry.
V8a10a	Mše. Rekviem.
V8a10b	Oratoria. Pašije.
V8a10c	Kantáty.
V8a10d	Moteta. Žalmy. Drobné duchovní skladby.

V8a10d1	Spirituály. Gospely.
V8a10e	Liturgická a obřadní hudba různých vyznání.
V8a11	Repertoár souborů staré hudby. Gregoriánský chorál.
V8a12	Folklór, lidová hudba různých národů.
V8a12a	Etnická hudba.
V8a12b	World music.
V8a13	Dechová hudba.
V8a14	Jazz.
V8a15	Populární hudba.
V8a15a	Pop music - nahrávky.
V8a15b	Rock.
V8a15c	Folk a country music.
V8a17	Hudba ke zvláštním účelům.
V8a17a	Státní hymny. Hymny spolků a hnutí.
V8a17b	Pochody.
V8a17c	Koledy.
V8a26	Instruktivní snímky (antologie; osvěta; tanec, hudba ke cvičení)
V8a27	Meditace, relaxace, hudba New Age.
V8a28	Experimentální hudba. Alternativní hudba.
V8b	Zvukové nahrávky mluveného slova.
V8b19	Divadelní, televizní a rozhlasové hry a pořady.
V8b20	Čtená próza.
V8b21	Čtená poezie. Pásma poezie.
V8b22	Pohádky a četba pro děti.
V8b23	Skeče, kabaretní výstupy, estrády, tzv. malé formy.
V8b24	Projevy, vzpomínky, paměti, dokumenty.

Příloha 3: **Seznam obsahových charakteristik zvukově obrazových dokumentů**

V9	AUDIOVIZUÁLNÍ NOSIČE A MULTIMÉDIA.
V9a	Hudba, hudební žánry a jejich audiovizuální prezentace.
V9a1	Koncerty populární hudby.
V9a2	Koncerty vážné hudby.
V9a3	Videoklipy.
V9a4	Portréty skladatelů.
V9a5	Portréty interpretů.
V9a6	Hudební encyklopedie, dokumenty a naučné pořady z oblasti různých hudebních žánrů.
<i>V9a6a</i>	Hudba středověká.
<i>V9a6b</i>	Hudba renesanční.
<i>V9a6c</i>	Hudba barokní.
<i>V9a6d</i>	Hudební klasicismus.
<i>V9a6e</i>	Hudební romantismus.
<i>V9a6f</i>	Hudba 20. století.
<i>V9a6f1</i>	Hudba 21. století.
<i>V9a6g</i>	Hudební folklór. Etnická hudba.
<i>V9a6h</i>	Populární hudba: rock, jazz, country, folk ad. – audiovizuální dokumenty.
<i>V9a6h1</i>	Pop music – audiovizuální dokumenty.
<i>V9a6h2</i>	Rock – audiovizuální dokumenty.
<i>V9a6h3</i>	Jazz – audiovizuální dokumenty.
<i>V9a6h4</i>	Folk – audiovizuální dokumenty.
V9a7	Opery – operní inscenace a záznamy operních představení.
<i>V9a7a</i>	Opery zfilmované.
V9a8	Operety – operetní inscenace a záznamy představení.
<i>V9a8a</i>	Operety zfilmované.
V9a9	Muzikály – muzikálové inscenace a záznamy představení.
V9a10	Balety a tance – baletní a taneční inscenace a záznamy představení.
<i>V9a10a</i>	Balety zfilmované.

Příloha 4: **Přehled poboček se stálým fondem CD**

Název knihovny	číslo knihovny	populární hudba	klasická hudba	mluvené slovo
Ústřední knihovna	1	ano	ano	ano
Barrandov	62	-	-	ano
Bohnice	52	ano	ano	ano
Břevnov	35	ano	-	ano
Černý Most	87	-	-	ano
Dejvice	38	-	-	ano
Dům čtení (Ruská)	56	-	-	ano
Holešovice	5	-	-	ano
Hradčany	3	-	-	ano
Chodov	89	-	-	ano
Korunní	18	ano	-	ano
Krč	60	-	-	ano
Letná	39	-	-	ano
Lužiny ⁶³	81	ano	-	ano
Novodvorská	41	-	-	ano
Opatov	58	ano	ano	ano
Prosek	54	-	-	ano
Smíchov	29	ano	-	ano
Spořilov	45	-	-	ano
Školská	8	ano	-	ano

⁶³ pobočka Lužiny je v současné době uzavřena; fond CD byl přesunut na pobočku Stodůlky (č. 84)